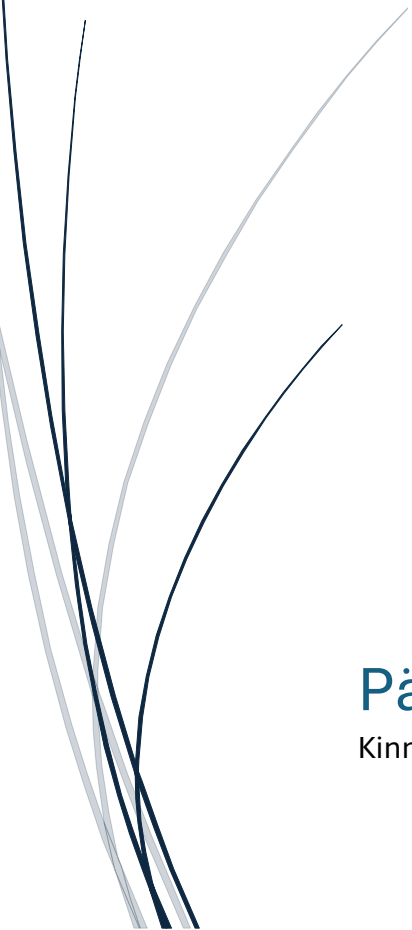

1.09.2026

ÕPPEKAVA

Pärnu-Jaagupi lasteaed PESAMUNA

Kinnitatud direktori käskkirjaga 31.08.2026 nr 1.1/6

Sisukord

1. ÜLDOSA	3
1.1. Õppekava õiguslik ja organisatsiooniline raamistik	3
1.2. Lasteaia eripära	3
1.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ja üldeesmärgid	4
1.3.1. Põhimõtted	4
1.3.2. Üldeesmärgid	5
1.4. Lapse päeva ja õppimise kujundamine.....	5
2. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED	10
2.1. Lapsest lähtuv füüsiline keskkond.....	11
2.2. Lapsest lähtuv vaimne ja sotsiaalne keskkond.....	12
2.3. Tervist ja heaolu toetav keskkond	13
2.4. Keskkonnateadlik õpikeskkond.....	14
2.5. Turvaline digikeskkond	15
3. KOOSTÖÖ KODUGA	16
3.1. Koostöö põhimõtted	16
3.2. Koostöö vormid	18
3.3. Infokanalid	20
4. LAPSE ÜLDOSKUSED JA TOETAMINE	20
4.1. Üldoskused, nende olemus ja kujunemine	20
4.1.1. Mänguoskus.....	20
4.1.2. Tunnetus- ja õpioskus	21
4.1.3. Sotsiaalsed oskused	22
4.1.4. Eneseregulatsioonioskus	22
4.2. Tulevikuoskused, nende olemus ja kujunemine	23
4.2.1. Loovus.....	23
4.2.2. Kriitiline mõtlemine, analüüsioskus ja seoste loomine.....	24
4.2.3. Iseseisvus ja kohanemisvõime.....	24
4.2.4. Julgus katsetada ja eksida	25
4.2.5. Digitaalne ja meediapädevus.....	25
4.2.6. Keskkonna- ja kliimateadlikkus.....	26
4.3. Üldoskuste arengu toetamine.....	26
5. ÕPPEVALDKONDADE KIRJELDUS JA LÕIMIMINE	28
5.1. Õppevaldkondade kirjeldus ja põhieesmärgid	28
5.1.1. Mina ja keskkond	28
5.1.2. Keel ja kõne.....	29
5.1.3. Matemaatika	30
5.1.4. Kunst.....	31
5.1.5. Muusika	31
5.1.6. Liikumine	32

5.2. Õppevaldkondade lõimimine ning tervisedenduse ja keskkonnateadlikkuse süvendamine.....	33
6. PLANEERITUD ÕPITEGEVUSTES KASUTATAVAD MEETODID.....	33
6.1. Mänguline õppimine	34
6.2. Õppimine läbi kogemuse	34
6.3. Uurimuslik ja avastusõpe	34
6.4. Projektõpe	34
6.5. Õuesõpe.....	35
6.6. Liikumisega lõimitud õppimine	35
6.7. Koostöine õppimine.....	35
6.8. Vestlus ja arutelu.....	35
6.9. Probleemilahendusõpe.....	35
6.10. Valikuid võimaldav õppimine	36
6.11. Digivahendite eesmärgipärane kasutamine.....	36
7. LAPSE ARENGU JÄLGIMINE JA HINDAMINE	36
7.1. Arengu jälgimise ja hindamise põhimõtted	37
7.2. Kaasava hariduse rakendamine.....	37
7.2.1. Kaasav haridus.....	38
7.2.2. Varajane märkamine ja lasteaias pakutava toe liigid	39
7.2.3. Meeskonnaliikmete rollid toeliikide kaupa	44
7.3. Individuaalse arengu jälgimine, hindamine ja dokumenterimine.....	46
7.4. Arengu jälgimise protsess	47
7.5. Hindamise meetodid ja vahendid.....	48
8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	49
LISAD	50

1.ÜLDOSA

1.1. Õppekava õiguslik ja organisatsiooniline raamistik

- Alusharidusseadus
- Alushariduse riiklik õppekava
- Lastehoiu ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded
- Eesti Vabariigi haridusseadus
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus
- Lastekaitseseadus
- Pärnu-Jaagupi lasteaed Pesamuna kodukord
- Pärnu- Jaagupi lasteaed Pesamuna arengukava 2026-2028

1.2. Lasteaia eripära

Pärnu-Jaagupi Lasteaed Pesamuna on munitsipaalasutus, kus tegutseb kokku kümme rühma. Lasteaia peahoone asub Pärnu- Jaagupi alevi servas, kus tegutseb kaks hoiurühma ja kuus lasteaia rühma. Pärnu-Jaagupi on väike ja rahulik alev, kus on turvaline ja looduslähedane kasvukeskkond lastele. Alevit iseloomustab vaikne ja rahulik elukeskkond, kus on head võimalused õppekäikudeks ja looduse avastamiseks. Lasteaed on ümbritsetud peamiselt eramajadest ning kohe kõrval on liigirohke metsatukk, kuhu oleme rajamas loodusõpperada.

Teine õppekoht, kus tegutseb kaks rühma, asub Vahenurme küla keskmes. Vahenurme on väike ja looduskaunis küla, mida iseloomustab tugev kogukonnatunne ning turvaline maaelu. Küla ümbruses leidub palju loodust, mis pakub lastele häid võimalusi õuesõppeks, liikumiseks ja ümbritseva keskkonna tundmaõppimiseks.

Lastele arenguks soodsate tingimuste loomisega tegelevad valdavalt kahe õpetaja süsteemis töötavad rühmaõpetajad, abiõpetajad ja tugiisik- abiõpetajad ning liikumise- ja muusikaõpetajad. Lisatuge pakuvad eripedagoog, tugiõpetaja ja logopeed.

Kuulume alates 2007 Tervist Edendavate lasteaedade võrgustikku ja lasteaiapere tervise tagamiseks kasutame muuhulgas tõenduspõhist programmi Seikluste laegas. 2024 aastal alustasime Rohelise Kooli programmi elluviimisega, et astuda samm-sammult kestlikuma homse poole. Selleks on meil muuhulgas kasvuhoone ja peenrakastid, kuhu koos lastega kasvatatakse taimi ette või otse peenrasse külvatakse ja hoolitsetakse kuni saagi nautimiseni. 2025. aastast alustasime tõenduspõhiselt muutusi loova programmiga Heaolu Loov Lasteaed, mis kasvatab õpetajate ja laste sotsiaal-emotsionaalseid oskusi. Iga ilmaga õues viibimine on meile tavapärane. Peame oluliseks kogu lasteaia ühiseid sündmusi, mis üldjuhul toimuvad üks kord kuus kas ainult lastega või koos lastevanematega. 2025. aasta mais toimus perede ja

kogukonna sündmus „Rohevisioon“, mis oli suunatud keskkonnateadlikkuse suurendamisele. Sündmus läks igati korda ning soovime seda muuta traditsiooniks.

Soovime olla tulevikku vaatav ja tulevikuoskusi väärtustav järjepidevalt arenev haridusasutus, kus koostöös perede ja kogukonnaga on loodud turvaline lapsest lähtuv õpikeskkond ning loodud tingimused iga lapse kognitiivsete oskuste ja loovuse arenguks, sotsiaal-emotsionaalse pädevuse ja keskkonnateadlikkuse kasvuks ning tervisekäitumise kinnistumiseks. Peame oluliseks, et iga laps saab enesekindlalt ja omas tempos tegutseda ning kogeda eduelamust ja rahulolu oma saavutuste üle.

Meie moto on “Pesamuna hoolib ja hoiab”. Missioonina soovime käsikäes peredega pakkuda lastele turvalist ja mitmekülgset arengukeskkonda, kus valitseb rõõm õppimisest ja eduelamustest ning areneb ettevõtlikkus ja loovus. Visioonina tahame olla piirkonnas hinnatud innovaatiline lasteaed, kus läbi mängu ja rõõmsameelse tegutsemise kasvab igast lapsest iseseisev, ettevõtlik, loov ja õpihimuline inimene. Selleks kanname endas nelja põhiväärtust: usaldusväarsus, kaasamine igal tasandil, sallivus ja professionaalsus.

Oleme kokku leppinud, et liigume kolme põhisuuna järgi: lapsest lähtumine, keskkonnateadlikkuse kasvatamine ja tervise edendamine.

1.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ja üldesmärgid

1.3.1. Põhimõtted

- **Lapsest lähtumine** – laps on õppeprotsessi keskmes. Arvestame iga lapse individuaalsust, huve, vajadusi, arengutaset ja omas tempos tegutsemist. Täiskasvanu on suunaja ja huviarataja, kes austab lapse autonoomiat ning pakub valikuvõimalusi. Väärtustame lapse aktiivsust, tegutsemisrõõmu, proovimist ja pingutamist, mitte veatut sooritust. Eduelamuste tagamine toetab õpihuvi säilimist.

Lisa 1 Meie lasteaia Hea Tava lapsest lähtuva õpikäsituse rakendamisel.

- **Turvalise ja ühtehoidva keskkonna loomine** – lapse arengu aluseks on füüsiliselt, vaimselt ja sotsiaalselt turvaline õpi- ja kasvukeskkond. Turvatunde tagamisel on võtmetähtsusega ühtehoided, toetav ja hooliv rühmaperekond.

- **Loovus ja paindlikkus** – kasutame õppeprotsessis mitmekesiseid meetodeid, mis soodustavad loovat eneseväljendust, algatusvõimet, paindlikkust ning julgust leida uudseid lahendusi.

- **Avatud koostöö** – usalduslik ja partnerlusel põhinev koostöö kõigi osapoolte vahel tagab, et lapse vajadused on märgatud ja nendega arvestatakse.

- **Tervise edendamine ja keskkonnateadlikkus** – kujundame tervisemudelit ja hoolivat suhtumist loodusesse igapäevaste tegevuste kaudu. Praktiliste kogemuste abil õpivad lapsed väärtustama liikumist, tervislikku toitumist ning kestlikku eluviisi.
- **Tasakaalustatud digikeskkond** – digivahendite ja -keskkondade kasutamine on eesmärgipärane ning rikastab õppetööd, toetades laste digipädevuse kujunemist. Eelistatud on vahetu kogemus ja aktiivne tegevus füüsilises maailmas, mis tagab tervikliku arengu.
- **Õppimise nähtavaks tegemine** – õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine, protsess ja tulemused on läbipaistvad ning arusaadavad nii lastele kui ka vanematele. Last arengut, tegevusi ja saavutatud õpitulemusi tutvustatakse regulaarselt.
- **Iseseisvuse ja eneseregulatsiooni toetamine** – täiskasvanu ei tee lapse eest ära tegevusi, millega laps ise hakkama saab (nt riietumine, toidu tõstmine). Last kaasatakse otsustusprotsessidesse, mis arendab tema enesekohaseid oskusi ning kasvatab julgust kaasa rääkida ja sellega kaasnevat vastutust.

1.3.2. Üldeesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena kujundatakse iseseisvalt toimetulev, hooliv, enesega rahulolev ja elukestvaks arenguks võimeline inimene. Lasteaias asetatakse suurim rõhk järgmiste oskuste ja omaduste kujundamisele:

- eneseregulatsiooni- ja kohanemisvõime;
- õpioskused, -rõõm ja -motivatsioon;
- uudishimu, avastamisrõõm ja loovus;
- kriitiline mõtlemine ja probleemilahendusoskus;
- keskkonnateadlikkus ja kestlik mõtteviis;
- tervislik eluviis ja tervisekäitumine;
- koostööoskused, empaatia ja hoolivus;
- adekvaatne enesehinnang ja enesekindlus;
- digipädevus ja digiteadlikkus.

1.4. Lapse päeva ja õppimise kujundamine

Laps õpib ja saab uusi kogemusi kogu päeva vältel kodus, lasteaias ja igas keskkonnas, kus ta parasjagu viibib. Lasteaias on kahte liiki õppe- ja kasvatustegevusi, mis on lapse arengu seisukohast võrdselt olulised ning **mõlemas on oluline õpetajate ja abiõpetajate roll.**

1. Õpetaja poolt planeeritud ja eesmärgistatud õpitegevused. Näiteks hommikuring, liikumismäng, kunstitegevus, rollimäng, ehitusmäng, jalutuskäik, katsed jmt

2. Loomulikud õpisiuatsioonis, mis tekivad mängus, igapäevatoimingutes ja lapse iseseisvas tegutsemises. Näiteks lapse juhitud mäng, kätepesu, õues puu otsa ronimine või söögiaeg, mis on samuti väga oluline õpisiuatsioon jmt.

Planeeritud õpitegevused algavad septembri kolmandast nädalast ja toimuvad kuni mai teise nädala lõpuni. Koolivaheaegadel, kui lasteaias on tavapärasest vähem lapsi, on põhitegevusteks laste juhitud loomulikud õpisiuatsioonid, kus õpetajatel ja abiõpetajatel on oluline roll aktiivse osaleja ning vajadusel suunaja ja juhendajana.

Õpitegevuste korraldus lähtub päevakavast. Päevakava kinnitab direktor õppeaasta alguses, mille piires iga rühma kujundab selle oma rühma laste eripärale ja vajadustele vastavaks. Päevakava kujunemise põhimõtted on paindlikkus, rahulik ja sujuv kulgemine, lastele keskendumiseks ja süvenemiseks aja andmine nii, et päeva ei tükelda paljud erinevad õpitegevused. Lapse areng ei vaja pidevalt uusi tegevusi, vaid piisavalt aega, et keskendunult ja süvenenult huvipakkuva tegevusega tegeleda. Kõige väärtuslikum õppimine toimub sageli siis, kui täiskasvanu ei kiirusta last edasi järgmise ülesande juurde. Õpetajate oluline roll on muuta **mäng lapse jaoks õppimise, loovuse ja eneseavastamise keskkonnaks**.

Teadulikud põhjendused ja juhtnõõrid **Lisa 2** Lapse juhitud mäng – lapse arengu loomulik õpikeskkond ja õpetaja roll sellel. **Lisa 3** Süvenemist ja keskendumist võimaldav lapse päev.“

Planeeritud õpitegevused toimuvad lõimitult kogu ennelõunase aja jooksul, varieerudes paindlikult sise- ja väliskeskkonna vahel.

Päevakavad on lastele nähtaval kohal (pilt ja tekst), mis aitab lastel orienteeruda oma päevas, aitab kaasa eneseregulatsiooni arengule, arendab planeerimisõskust ja loob turvatunde, kui on teada, mis millele järgneb.

Liikumise ja muusikategevuste ajad planeeritakse koostõõs rühma õpetajatega vastavalt rühma laste vajadustele ning jättes vähemalt kolm päeva vabaks, et võimaldada süvenemist ja katkematut mänguaega, mis on aluseks lapse eneseregulatsioonile ja loovusele, soodustab keskendumist ja süvenemist. See annab õpetajale võimaluse planeerida terviklikku õppepäeva ja toimida omas tempos, soodustades pikemaajalist süvenenud mängu ning paindlikku õppetegevust nii toas kui õues.

Rühma päeva alustab alati hommikuring (**Lisa 4** Hommikuringi Hea Tava), mis on teadlik üheskoõs päeva alustamine. Üldjuhul on hommikuringis kogu rühma meeskond. Hommikuringi eesmärk on luua meie-tunne, alustada päeva heatujulisena ja saada infot, mis sellel päeval toimub ja mis millele järgneb. Lisaks toimub hommikuringis sotsiaalsete- ja suhtlemisõskuste õskuste õppimine, eneseregulatsiooni harjutamine ning turvatunde loomine.

Õpitegevuste planeerimine ja analüüs toimub ELIIS keskkonnas. Planeerimiseks kasutatakse kuu- ja projektiplaane. Kuuplaani puhul püstitatakse kõigepealt eesmärgid kaheks nädalaks ja seejärel toimub analüüs, kuidas eesmärgid täitusid.

Projektiplaan on paindlikum ja järjepidevalt täiendatav ning sellel ei ole lõpu tähtaega ja kestab seni, kuni on laste huvi säilinud ega teki enam küsimusi, millele vaja vastust üheskoos otsida. Plaanis on samuti oluline roll analüüsil, millest lähtuvalt liigutakse edasi.

Eesmärkide püstitamisel lähtub õpetaja laste individuaalsest arengust ning arvestatakse L.Võgotski lähima arengutsooni teooriaga (**Lisa 5** Kokkuvõtte teooriast) ja toetub antud vanusegrupi eeldatavatele arengutulemustele. Planeerimisperioodi vahepeal ja lõpus toimub sisuline analüüs, mille põhjal õpetaja korrigeerib eesmäärke:

- **Eesmärk täitus:** Püstitatakse uued, järgmist arengusammu toetavad eesmärgid.
- **Vajab kordamist:** Kui oskus on veel habras, jätkatakse samade eesmärkidega, muutes ehk meetodikat või pakkudes rohkem praktikat.
- **Eesmärk oli liiga kõrge:** Kui laps kogeb ebaedu või ülesanne käib üle jõu, kohandatakse (**lihtsustatakse**) eesmärki, et tagada lapsele eduelamus ja püsiv õpimotivatsioon.

VÕGOTSKI LÄHIMA ARENGUTSOONI TEOORIA PRAKTIKAS

Õppimine on kõige tõhusam siis, kui tegevus on lapsele jõukohane toetusega – mitte liiga lihtne ja mitte liiga raske.

IGA LAPS ARENEB OMA TEMPOS. MEIE ÜLESANNE ON MÄRGATA, TOETADA JA JUHATADA EDASI.

Teema püstitamisel arvestatakse eelkõige laste huvidega ning õpetaja saab vajadusel huvisid nn provotseerida, kui ei joonistu välja selgeid lapsi huvitavaid teemasid. Lapsi huvitavate teemade väljaselgitamiseks tehakse märkmeid arutelude, individuaalsete ja grupivestluste käigus, jälgides laste mängu, lastevanematega vestlustest jmt. Planeerimisel lähtutakse **kolmest fookusteemast**, millele saab läheneda mistahes laste huviga:

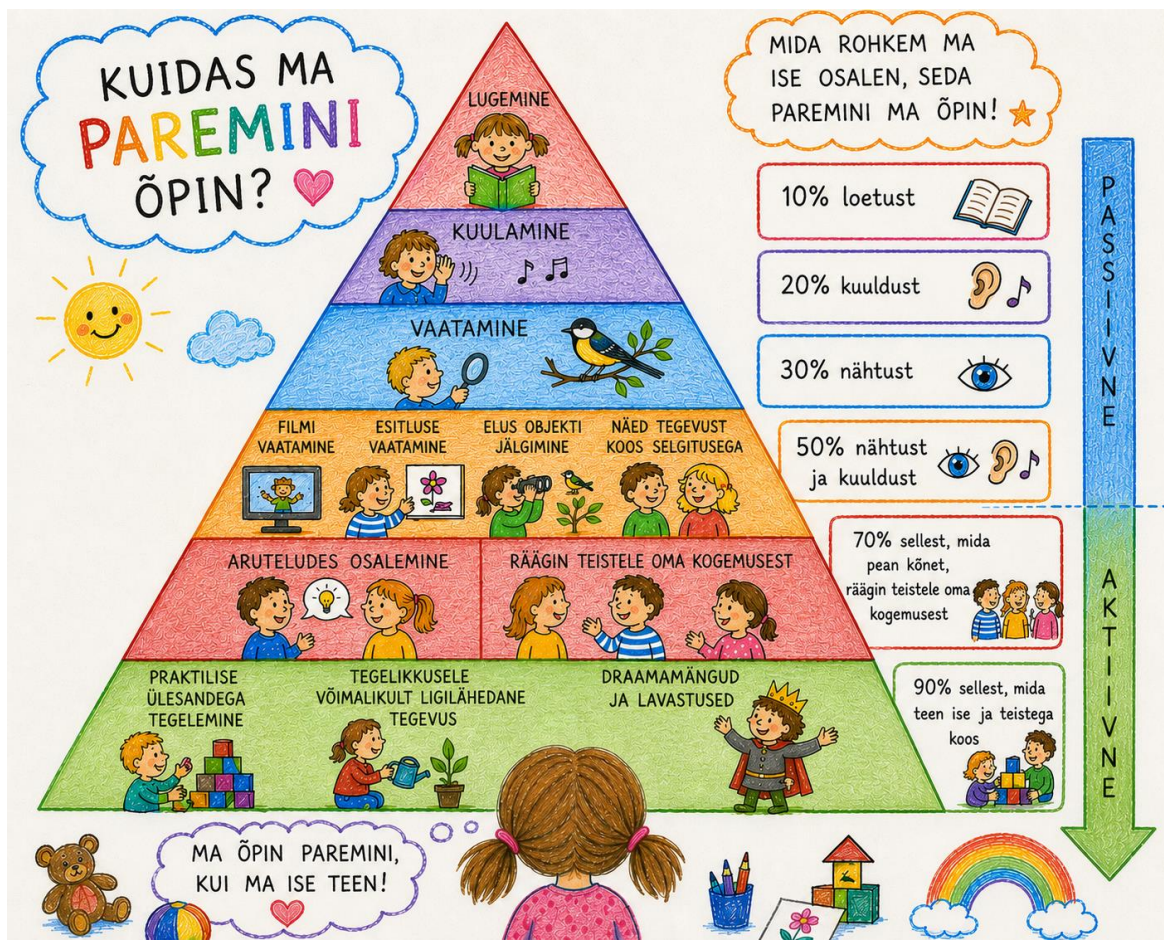
- **Keskkonna terviklik tajumine**, sh looduse aastaring, keskkonnateadlikkus, arusaam, et loodus ei ole üksikute osade summa, vaid ühtne toimiv organism, keskkonnateadlikkus, inimese roll keskkonnahoius jmt
- **Inimene ja tema roll keskkonnas**, sh mina ise, minu keha, tunded, suhted, tervis, kestlik käitumine, eneseregulatsioon jmt
- **Eesti**, kui kodumaa, rahvus, emakeel, olulised traditsioonid ja "märgid", siinjuures on oluline, et need kõnetavad ja on mõistetavad lastele.

Muusika- ja liikumistegevuste planeerimine toimub vastavalt rühma püstitatud teemale ja rühmas kasutusel oleva plaani kasutusele.

Planeeritud õpitegevusi viiakse läbi üldjuhul diferentseeritud gruppides või individuaalselt, va hommikuringid, mis tavapärasel toimuvad kogu rühmapere osavõtul. Nii õpitegevuste kui loomulike õpisisituatsioonide juures kehtib printsiip, et täiskasvanu ei tee midagi ära lapse eest, milleks ta ise on suuteline või mis on oluline tema arengule, sh eneseregulatsiooni arengule.

Õpitegevuste planeerimisel ja läbiviimisel tuleb eelkõige võtta arvesse õppimise püramiidi ja kasutada erinevaid aktiivõppe meetodeid, mis on eelkõige näitlikud ehk toimuvad seal kus objekt tegelikult asub. Lisaks saab kasutada audiovisuaalsed-, digitaalsed- ja praktilisi ehk lapse aktiivset tegutsemist ning erinevate meelte kasutamist võimaldavad meetodeid.

Lasteaia vanuses on meeled lapse peamised "tööriistad" maailma mõistmiseks. Lisaks klassikalisele viiele meelele (nägemine, kuulmine, kompimine, haistmine ja maitsmine) on lapse arengu seisukohalt kriitilised veel kolm "peidetud" taju, mis loovad vundamendi liikumisele ja õppimisele. **Tasakaalumeel**, mis asub sisekõrvas ja reageerib liikumisele. Laps peab saama kiikuda, pöörelda ja hüpata, et aju saaks signaali: "Ma olen tasakaalus." **Lihaskiiretunnetus**, mis on süvatunnetus ehk teadmine, kus mu kehaosad asuvad ilma neid vaatamata. Seda arendab näiteks ronimine, raskuste kandmine, lükkamine ja tõmbamine. **Sisetunnetus** ehk **oskus** märgata keha sisesignaale (nälg, janu, tualetivajadus, väsimus).

Joonis (Lisa 6)

Täiendavalt saab tutvuda Alushariduse e-käsiraamatu peatükiks [Õppimise erinevad viisid, teadmiste ja oskuste areng. Õpetaja roll õppimise toetamisel.](#)

Rühmapäevik toetab partnerlust pere ja lasteaia vahel, lähtudes põhimõttest, et lapse areng ja alushariduse omandamine toimub kodu ja lasteaia koostöös. Rühma päevikus kajastatakse päeva tegevusi nii sõnas kui piltide ja videotega, kus märgitakse ära olulisemad tegevused, saavutused ja arenguvajadused: mida tehti ja mida selle kaudu õpiti. Rühmapäevikusse igapäevaselt päevakirjelduse ja analüüsi täitmine ning fotode ja videote lisamine ei ole kohustuslik. Päevakirjeldus annab lapsevanemale ülevaate lapse õppe- ja kasvatustegevustest, et jätkata lapse arengu toetamist koduses keskkonnas. Lisaks on oluline kajastada rühmapäevikus lapse individuaalseid märkamisi, nii õnnestumisi kui arendamist vajavaid kohti. Päevikus tuleb eristada lapsevanemale nähtavaid ja mittenähtavaid märkmeid, millest viimased on olulised info koondamise allikaid, et selgitada välja lapse toevajadus ja lisatöö meetmed ning võimalused. Märkmed on hinnanguvabad ja kirja pannakse see mida NÄEB ja KUULEB.

Lastele korraldatakse lisaks igapäevaste planeeritud õpitegevustele erinevaid rühmasiseseid ja lasteaia ühissündmusi, kus keskmes on lapsed ning peamine

eesmärk on neile pakkuda nauditavat, põnevat ja aktiivselt tegevust koos kaaslaste ja/või ka koos vanematega ning sisaldab õpetlikku iva. Lasteaia lõpupeod toimuvad lasteaias ja lapsevanemad on külalised, kes arvestavad pererahva tingimustega. **Lisa 7** Hea Tava ühissündmuste korraldamisel

Õpitegevuste ja õpisündmuste kvaliteedi ja tõhususe tagamiseks soodustatakse õpetajate pidevat professionaalset arengut läbi iseseisva enesetäiendamise, koolituste, õppepäevade, õpiringide ja kovisioonide. Õpitegevuste tulemuslikkust toetavad regulaarsed ja konkreetset eesmärgistatud vaatlused, mida viivad läbi kolleegid, tugispetsialistid, õppejuht ja direktor. Vaatluste eesmärk on toetav tagasiside, ühine refleksioon ning parimate praktikate jagamine õppe- ja kasvatustegevuse arendamiseks. Töö kvaliteeti ja tõhusust ning professionaalset arengut toetab regulaarne eneseanalüüs. **Lisa 8** Vaatluskultuuri Hea Tava

2. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtutakse lapsest, tema arenguvajadustest, huvidest ja heaolust. Mitmekesine ning toetav keskkond loob lapsele võimalused avastamiseks, õppimiseks, loovuseks, suhtlemiseks ja iseseisvuse kujunemiseks. Lapse arengut mõjutavad kõik teda ümbritsevad keskkonnad – kodu, lasteaed, õueala, loodus, kogukond ning erinevad kultuuri- ja õpikeskkonnad, mida laps kogeb näiteks külastuste, õppekäikude ja ühistegevuste kaudu. Keskkonna loomisel pööratakse tähelepanu füüsilise, vaimse, sotsiaalse, tervist ja heaolu toetava, keskkonnateadliku ning turvalise digikeskkonna tasakaalustatud kujundamisele.

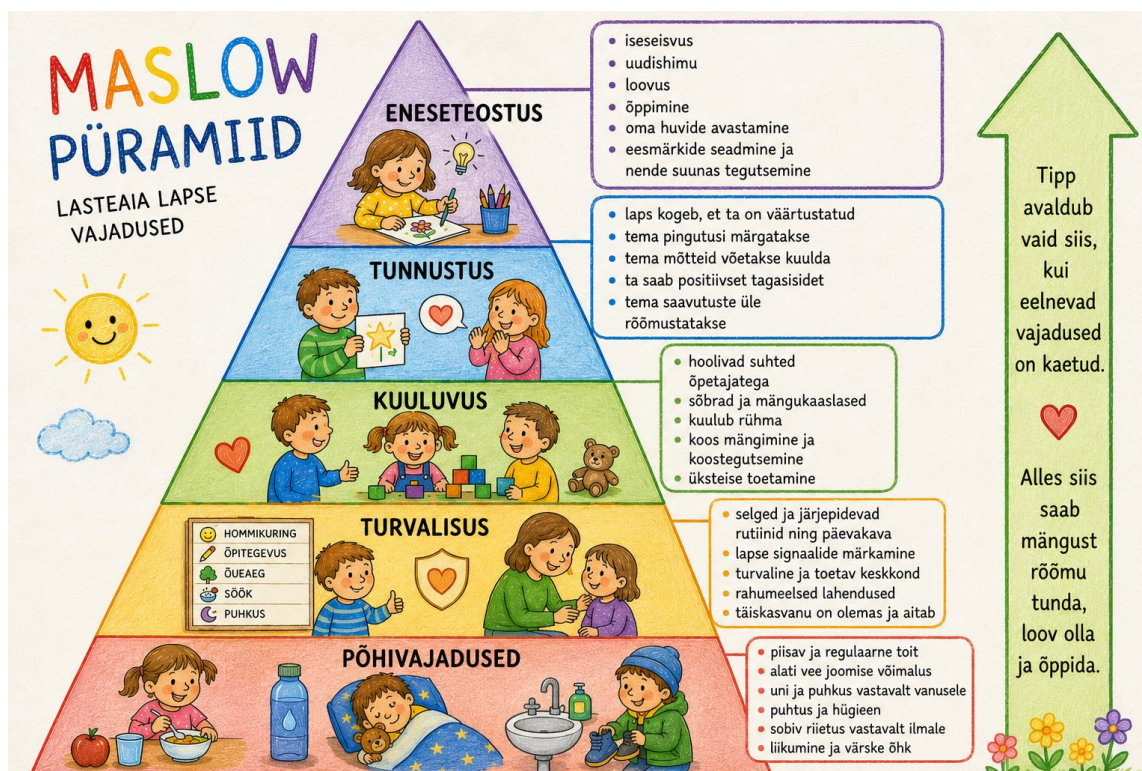
Tähtsusega lisamaterjaliga, Ü.Vooglaiu süsteemse mõttekäiguga saab tutvuda:

[Ülo Vooglaiu arutlus pesa- ja alusharidusest,](#)

[Ülo Vooglaiu Pesa- ja alusharidus: kuidas lapsest kujuneb loov isiksus ja kodanik.](#)

Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisest [Alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

Lapse arengut toetava keskkonna loomisel lähtutakse põhimõttest, et esmalt peavad olema rahuldatud lapse põhivajadused. Seda selgitab hästi Abraham Maslow vajaduste hierarhia, mida peetakse üheks oluliseks arengu toetamise teoreetiliseks aluseks.

Joonis Lisa 9

2.1. Lapsest lähtuv füüsiline keskkond

Lasteaed, kui TURVALINE ja HOIDEV keskkond, kus laps saab olla aktsepteeritud oma tunnete ja vajadustega ning olla just see, kes ta on.

Õppimist toetav keskkond: Rühmaruum on sisustatud rahulikes värvitoonides, mööblit ja mänguasju on pigem vähem ning viimaseid vahetatakse aeg-ajalt, eelistatakse looduslikke ja lahtisi materjale (N klotsid), mis arendavad lapse loovust ja kujutlusvõimet.

Rahu võimaldavad puhkealad: Igas rühmas on hubane nurgake, kus laps saab soovi korral üksi olemiseks ja puhkamiseks aja maha võtta. Õpetaja roll on tagada lapsele see privaatsus. Rühmaruumid on jaotatud erinevateks pesadeks/ jaamadeks, kus saab väiksemates gruppides vastavalt tegutseda.

Kogu maja kasutus: Õppimine ei piirdu vaid oma rühmaga. Kasutame teadlikult kogu maja võimalusi (koridorid, metoodika, mängutuba, saal, õppeklass ja **tunnetustuba**, mis on koht meelte arendamiseks ning rahunemiseks ja rahu nautimiseks.

Õu kui loomulik õpikeskkond: Õueala on meie õpikeskkonna loomulik pikendus. Viibime värskes õhus igapäevaselt, järgides õueala head tava (**Lisa 10**), mis toetab laste arengut, avastusrõõmu ja tervist.

Rääkivad seinad: Muudame õppeprotsessi nähtavaks nii lapsele kui lapsevanemale. Seintel on eksponeeritud laste tööd, ideed ja poolleiolevald projektid, mitte ainult

lõpptulemused. Samuti päevakavad, kalender, ilmavaatlused, tähed, numbrid, meeleolud ja tunded, tähistatud erinevad tegutsemiskohad, õpitavad teemad jmt

Struktuur ja kokkulepped: Keskkond on lapsele "loetav" – asjad on selgelt tähistatud ja ühiselt loodud kokkulepped (mida tohib ja mis on ohtlik) on lapsele nähtavad ja mõistetavad.

Ligipääsetavus ja autonoomsus ehk lapse kõrgusel: Vahendid, sh kunstitarbed ja tähistused peavad asuma lapse silmade kõrgusel ja olema kättesaadavad. See arendab iseseisvust ja annab lapsele tunde, et see on tema maailm, kus ta saab ise asju otsustada ja toimetada, ilma et peaks iga liigutuse jaoks täiskasvanult abi paluma.

2.2. Lapsest lähtuv vaimne ja sotsiaalne keskkond

Turvaline vaimne ja sotsiaalne keskkond, kus valitseb usaldus ja rahu on üks õppimise toimumise eeldustest. Me ei suru last etteantud raamidesse, vaid loome tingimused ja raami, kus lapse loomupärane uudishimu ja sotsiaalne tundlikkus saavad areneda läbi mängu, täiskasvanu kohalolu ning väärtustava suhtlemise. Kui vaimne keskkond on "kaskiv" või liialt korraldatud (kellajad, käsud), läheb lapse aju "ellujäämisrežiimile" ja õppimist ei toimu. "**Rahulikus ja turvalises tempos kulgemine**", kus lastele on teada, mis päeva jooksul ootab ees, loob emotsionaalse stabiilsuse ning on eelduseks igasugusele kognitiivsele arengule.

- **Väärtustatud olemine:** Iga last aktsepteeritakse tema ainulaadsuses. Laps tunneb, et ta on oodatud, teda kuulatakse päriselt ja tema arvamusega arvestatakse rühmaelu korraldamisel.
- **Emotsionaalne toetus:** Täiskasvanu on emotsionaalselt kättesaadav, mõistes ja aidates lapsel mõista oma tundeid ning õppida nendele reageerima. Keskkonnas on lubatud kõik emotsioonid, kuid suunatakse turvalisi käitumisviise. Kasutatakse tõenduspõhise [Heaolu Loova Lasteaia programmi](#) tehnikaid, sh Vaikuseminutite tähelepanu ja meelerahu harjutusi jmt.
- **Lapse rütmi austamine:** Vaimne keskkond on vaba asjatust kiirustamisest ja survest. Päevakava kohandub lapse vajadustele, mitte vastupidi, võimaldades süvenemist ja poolelioleva mängu lõpuleviimist.
- **Valikuvabadus:** Lapsele on tagatud autonoomia valikuteks – kellega mängida, millises asendis tegutseda (nt maas pikutades) ja millises tempos liikuda.
- **Lugupidav ja toetav suhtlemine ning dialoog:** Rühmas praktiseeritakse hoolivat ja austavat suhtlemist. Konflikte lahendatakse läbi dialoogi ja eneseregulatsiooni oskuste õppimise ja toetamise ning positiivse käitumise tunnustamise. Käitumisprobleeme käsitletakse oskuse puudumisena, mida asutakse lapsele õpetama, kasutades lahenduskeskset [oskuste õppe meetodit](#), mille põhiteesid on **Lisa 11**. Täiskasvanud väldivad tõenduspõhiseid

suhtlustõkkeid ning kasutavad aktiivse kuulamise meetodit ja positiivseid mina sõnumeid. Põhjalikumalt **Lisa 12** T.Gordon Toetav suhtlemine lastega

- **Koostöö:** Soodustatakse tegevusi, mis liidavad rühma tervikuks, arendades empaatiat, teineteisega arvestamist, abivalmidust, sallivust ja ühtsustunnet.(igaühe panus on oluline).
- **Lapse pädevuse usaldamine:** Täiskasvanu sekkub mängu ja tegevustesse vaid vajadusel, andes lapsele ruumi ise katsetada, eksida ja lahendusi leida. See kasvatab lapse eneseusku ja vastutustunnet.
- **Eduelamus:** Keskkond on kujundatud nii, et iga laps saaks kogeda õnnestumist vastavalt oma võimetele, mis on positiivse enesehinnangu alus. Kasutatakse tõenduspõhiseid meetodeid, näiteks Imeliste aastate programmist Emotsionaalne ja sotsiaalne juhendamine, alustav korraldus ja kirjeldav tunnustamine. **Lisa 13** „Imelised aastad“ tõenduspõhiste meetodite Nb!

2.3. Tervist ja heaolu toetav keskkond

Tervist ja heaolu toetava keskkonna kujundamine on üks tervisedenduse aluspõhimõtetest. Lasteaias on oluline laste tervisekäitumist mõjutada igapäevaste kogemuste, eeskujude ja teadlike valikute kaudu. Oluline on silmas pidada ka teisi aluspõhimõtteid nagu ühine vastutus, inimeste võimestamine ja valdkondadeülene koostöö. Väärtustame liikumist, värskes õhus viibimist, tasakaalustatud toitumist ja vaimset heaolu.

Oluliseks toeks on tõenduspõhine programm „[Seikluste laegas](#)“, mis keskendub nelja peamise harjumuse kujundamisele:

- **Tervisliku toitumise eelistamine:** Õpetatakse väärtustama puu- ja köögivilju.
- **Piisav liikumine:** Arendatakse igapäevast füüsilist aktiivsust.
- **Vee joomine:** Kujundatakse harjumust valida janu korral alati veidi vett.
- **Istumisaja vähendamine:** Suunatakse lapsi vähem aega paigal istuma ja ekraanide taga veetma.

Iga harjumuse kujundamisele keskendutakse koostöös lastevanematega ja erinevate tegevuste kaudu ühe kuu vältel ning sellele järgneb iga harjumuse kahenädalane kinnistamise periood.

Istumisaja vähendamise juures on oluline, et õppimine ei toimuks ainult laua taga istudes – laps õpib paremini liikudes, tegutsedes, kogedes ja mängides. Liikumine toetab lapse tähelepanu, keskendumist, õppimisvõimet ning üldist heaolu. Samuti tuleb lapse loomuliku arengu toetamiseks väärtustada asendite vaheldust ja võimaldada tegutseda ka maas (kõhuli, rätsepaistes jm). See toetab lapse füüsilist

stabiilsust, tugevdab seljalihaseid ning loob turvalise ja maandatud keskkonna näiteks loovtegevuseks. Kehaline kontakt põrandaga aitab rahustada närvisüsteemi, mis on eriti oluline tundlikele või ärevatele lastele. Võimalus valida asendit annab lapsele tunde, et teda usaldatakse ning kaotab sunnitud "akadeemilise" õhkkonna ja muudab õppimise mänguliseks osaks elust. **Lisa 14** Seikluste Laegas läbimiimise Hea Tava.

Tervist ja heaolu toetavas keskkonnas:

- viibivad lapsed iga päev võimalikult palju õues ja värskes õhus;
- liikumine on loomulik päeva ja õpitegevuste osa;
- lastele on kogu päeva vältel iseseisvat vee joomise võimalus;
- tervislik ja mitmekesine toitumine on väärtustatud;
- lastelt küsitakse vähemalt 1x kvartalis 2 nädala jooksul tagasisidet toidu kohta ning sellega arvestatakse menüü koostamisel;
- laste iseseisvus on toetatud, võimaldades neil ise toitu tõsta ning pakkudes salatikomponente eraldi valikuna;
- lastega koos tervislike toitude valmistamine on tavapärane õpitegevus;
- koos lastega maitsetaimede, köögiviljade, pisirohe, idude ja muu söödava kasvatamine õpitegevusena toetab tervislike valikute tegemist;
- sünnipäevade tähistamisel on väärtustatud tervislikud valikuid ning elamused.
- laste vaimset heaolu, turvatunne ja puhkehetked on olulisel kohal, sh õpetatakse lastele oma keha ja enesetunde märkamist ja emotsioonide väljendamist;
- söögiajad on üks õpitegevustest, mis on ühised ja rahulikud hetked, kus lapsed kogevad meeldivat koosolemise kultuuri, arendavad vestlusoskust ning kujundavad positiivset suhet toidu ja söömisega.

Täiskasvanud on lastele teadlikeks eeskujudeks nii liikumise, toitumise kui ka hooliva suhtlemise kaudu.

2.4. Keskkonnateadlik õpikeskkond

Keskkonnateadlik õpikeskkond on lasteaia igapäeva loomulik osa, kus sise- ja välisruum toetavad säästvat eluviisi ja looduslähedust. Keskkond on kujundatud nii, et see suunab last märkama elurikkust, väärtustama ressursse (vesi, elekter, toit) ning eelistama taaskasutatavaid ja looduslikke materjale. See on keskkond, mis soodustab uurimuslikku õpet, pakkudes lapsele võimalust kogeda end osana looduse ringkäigust.

Keskkonnateadliku õpikeskkonna kujundamisel lähtutakse [Rohelise kooli programmi sammudest](#) ja [12 keskkonnateemast](#).

Keskkonnateadlikus õpikeskkonnas:

- õpivad lapsed loodust tundma, märkama, hoidma ja väärtustama igapäevaste tegevuste kaudu;
- õpivad lapsed loodust tundma viibides erinevates looduskeskkondades nii lasteaia läheduses, kui korraldatakse õppekäike;
- lapsed viibivad võimalikult palju õues ning kogevad erinevaid aastaaegu ja ilmastikunähtusi vahetult;
- kujundatakse kestlikku mõtteviisi: teadlik tarbimine, taaskasutamine, vee ja elektri teadlik kasutamine, parandamiskultuur, toiduraiskamise vähendamine, sh kompostimine, loodusvarade väärtustamine, jäätmete sorteerimine jmt;
- kasvatavad ja hooldavad lapsed taimi ning kogevad looduse ringkäiku ja toidu kasvatamise protsessi;
- väärtustatakse parandamist, taaskasutust ja esemetele uue kasutuse leidmist;
- toetatakse laste uurimis-, avastamis- ja probleemilahendusoskusi looduse ja keskkonna teemadel;
- kujundatakse laste kliimateadlikkust ning arutletakse eakohaselt ilmastiku, looduse muutumise ja keskkonnahoiu üle;
- õpitakse koos lastega toime tulema erinevate ilmastikuolude ja võimalike kriisiolukordadega, toetades laste turvatunnet, teadmisi ja iseseisvust.

Keskkonnateadlik õpikeskkond aitab kujundada kestlikku mõtteviisi ning vastutustundlikku ja hoolivat suhtumist ümbritsevasse maailma.

2.5. Turvaline digikeskkond

Digitehnoloogia eesmärk lasteaias on toetada õppekava läbiviimist, pakkudes lapsele uusi viise eneseväljenduseks, uurimiseks ja loomiseks. Digivahend on **loovtööriist** (nt mikroskoop, helisalvesti, video- või fotokaamera, programmeeritav robot), mis on lõimitud muude tegevustega, mitte eraldiseisev eesmärk omaette.

Digikeskkondi kasutatakse põhimõttel, et see on alati juhendatud ja laps ei viibi digikeskkonnas kunagi üksi. Täiskasvanu on suunaja, kes selgitab seadmete mõju tervisele ja privaatsusele. Kasutatakse vaid reklaamivabu, eakohaseid ja eestikeelseid hariduslikke rakendusi. Digitegevus vaheldub alati füüsilise liikumise ja sotsiaalse suhtlusega.

Lähtutakse põhimõttest: **nii vähe kui võimalik, nii palju kui vajalik õpieesmärgi saavutamiseks.**

Digivahendeid ei pea kasutama igapäevaselt. Miinimum on lapse teadlikkuse tõstmine: laps teab, et tehnoloogia on inimeste loodud abivahend. Seejuures peab tegevus olema arendav ja loov, mitte passiivne tarbimine (nt multika vaatamine).

[Põhjalikumalt digitehnoloogiast Alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

3. KOOSTÖÖ KODUGA

Regulaarne ja avatud suhtlus ning tõhus koostöö lapse, pere, lasteaia personali ja tugispetsialistide vahel loob ühtse ja turvalise kasvukeskkonna, kus arvestatakse lapse individuaalsete vajaduste, huvide ja arenguetapiga.

Koostöös saab:

- mitmekülgsema vaate lapse arengule, sest lapse arengut nähakse erinevates keskkondades ja erinevate inimeste poolt;
- paremad ja läbimõeldumad otsused, kuna need sünnivad ühiselt arutledes;
- suurema pühendumuse, sest inimesed toetavad rohkem neid lahendusi, mille loomisel nad ise on osalenud;
- lapse heaolu asetamise keskmesse, tagades, et tema individuaalsed vajadused on märgatud ja toetatud.

3.1. Koostöö põhimõtted

Avatud ja usalduslik suhtlus

Lasteaia töötajad ja lapsevanemad hoiavad regulaarset, avatud, selget ja lugupidavat suhtlust. Info lapse arengu, igapäevategevuste ja võimalike murede kohta liigub mõlemas suunas, et toetada lapse heaolu ja arengut.

Partnerlus lapse arengu toetamisel

Lapsevanemaid käsitletakse lasteaia koostööpartneritena, kes tunnevad oma last kõige paremini. Koos õpetajatega kavandatakse ja toetatakse lapse arengut, arvestades tema individuaalseid vajadusi, huve ja eripärasid. Kogu koostöö on suunatud lapse arengu, heaolu ja õppimise terviklikule toetamisele.

Ühtsed kasvatuspõhimõtted

Lasteaed ja kodu püüavad järgida sarnaseid väärtusi ja kasvatuspõhimõtteid. See aitab luua lapsele turvalise ja järjepideva arengukeskkonna, kus ootused ja reeglid on arusaadavad ning toetavad lapse sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Mõlemapoolselt arvestatakse nii perede eripära, väärtuste ja vajadustega kui lasteaia kodukorra, väärtuste ja põhimõtetega.

Lapsevanemate kaasamine lasteaiaellu

Lapsevanemaid julgustatakse osalema lasteaia üritustel, projektides ja igapäevategevustes. Selline kaasatus tugevdab kogukonnatunnet ning annab lapsele positiivse kogemuse, et kodu ja lasteaed tegutsevad ühise eesmärgi nimel.

Regulaarne teavitamine ja tagasiside

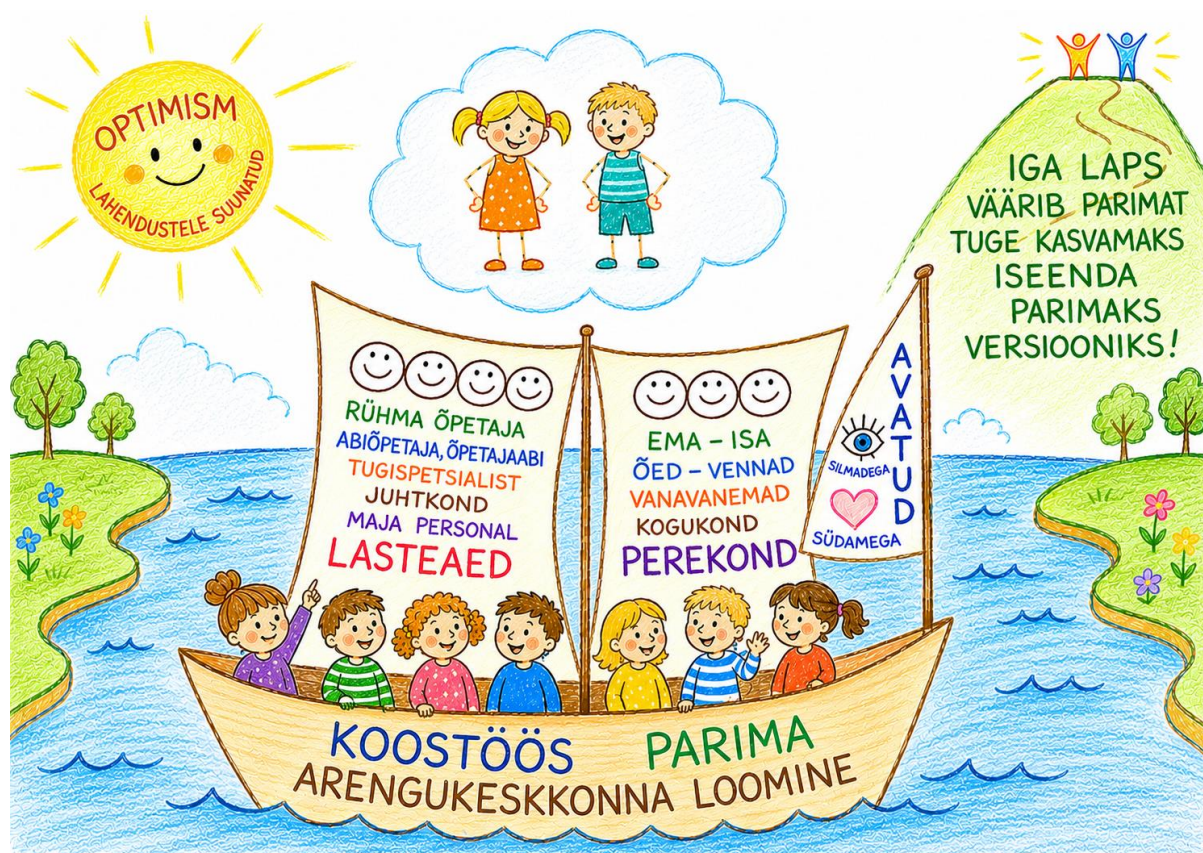
Lasteaed jagab lapsevanematele regulaarselt teavet lapse arengu, rühma tegevuste ja õppetegevuste kohta. Põhiliseks suhtluskanaliks on Eliisi-keskkond. Samuti on lapsevanematel võimalus anda tagasisidet ja esitada ettepanekuid koostöö parendamiseks. Tagasiside on toetav ja arengut suunav.

Koostöö koolivalmiduse kujundamisel

Lasteaed teeb koostööd lapsevanemate ja kooliga, et toetada lapse sujuvat üleminekut kooli. Koostöö hõlmab lapse arengutaseme arvestamist, vajaliku info jagamist ning lapse enesekindluse ja õppimisvalmiduse kujundamist. Koolivalmidus on kirjeldatud Riiklikus õppekavas peatükk 6 ja 7 “Kuue kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused ja valdkondlikud oskused”. Koolivalmidus saavutamisel on lasteaial ja lapsevanemal ühine vastutus. (HaS § 24)

Lugupidamine ja konfidentsiaalsus

Koostöös peetakse oluliseks vastastikust lugupidamist ning lapse ja perega seotud info käsitlemist konfidentsiaalselt. See loob turvalise keskkonna, kus lapsevanemad saavad vajadusel pöörduda nõu ja abi saamiseks.

Joonis Lisa 15

3.2. Koostöö vormid

Koostöö toimub erinevates vormides kogu lapse lasteaia viibimise aja jooksul.

- **Esmakordselt lasteaeda tulevate lastevanemate koosolek**

Kevadeti korraldab juhtkond järgmisel õppeaastal esmakordselt lasteaeda tulevate laste vanematele koosolek, kus tutvustatakse lasteaia väärtusi, päevakava, kodukorda, õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid ning muud olulist. Lapsevanemad saavad tutvuda lasteaia ruumidega ja lapse tulevaste õpetajatega. Antakse ülevaade lapse kohanemise toetamisest ja vastatakse lapsevanemate küsimustele.

- **“Tere tulemast lasteaeda” ankeet ja perevestlus (enne harjutama tulekut)**

Rühma meeskond korraldab esmakordselt lasteaeda, sh aiarühmadesse, tulevatele lastele perevestlused. Lapsevanemad täidavad “Tere tulemast lasteaeda” ankeedi, mille kaudu saab õpetaja esmast teavet lapse harjumuste, huvide, tervise ja eripärade kohta. Ankeet leitavad [siit](#). Ankeedi põhjal toimub **perevestlus**, mille käigus jagavad lapsevanemad ja õpetaja olulist infot lapse kohta ning lepitakse kokku koostöö põhimõtted lapse kohanemise ja arengu toetamiseks. Perevestluse Hea Tava **Lisa 16**

- **Rühmakoosolekud**

Õppeaasta alguses, **septembri jooksul** toimuvad rühma lastevanemate koosolekud, kus tutvustatakse rühma õppeaasta eesmärgi, planeeritavaid õpitegevusi, sündmusi jmt ning arutatakse koostöö tõhustamist ja rühmaelu puudutavaid teemasid. Vaadatakse üle ja arutatakse päeva korraldamist ning korratakse üle kodukorra punktid, mis vajavad suuremat tähelepanu. Samuti on oluline sõlmida rühma ja laste heaolu ning tervist tagavaid kokkuleppeid, sh lastevanemate vahelisi. Rühma lastevanemate koosoleku Hea Tava **Lisa 17**

- **Koolivalmiduse koosolek**

Vanematele korraldatakse **novembri alguses** koolivalmiduse koosolek, kus käsitletakse lapse koolivalmidust ja terviklikku kooliks ettevalmistamist – nii lapse sotsiaalse, emotsionaalse, kognitiivse kui ka füüsilise arengu vaates. Eesmärgiks on jagada ühist arusaama koolivalmidusest ning toetada lapse sujuvat üleminekut lasteaia kooli. Arutletakse, millised oskused ja hoiakud toetavad last koolieluga toimetulekul ning kuidas saab lapse arengut kodu ja lasteaia koostöös võrdsel vastutusel toetada. Koosolekule kaasatakse ka kooli esindaja, et tutvustada kooli ootusi ja koolikeskkonda ning luua parem side lasteaia ja kooli vahel.

- **Arenguvestlus ja eelnev regulaarne infovahetus lapse arengu kohta**

Lapsevanemaid kaasatakse järjepidevalt lapse arengu toetamise protsessi jagades teavet lapse arengust. Perega vahetatakse infot regulaarselt ning hinnanguvabalt ja

võimalikult objektiivselt. Kirjeldatakse ainult nähtud ja kuuldud olukordi ning lapse käitumist, mitte andes oletusi või subjektiivseid tõlgendusi. Peredega arutatakse ja lepitakse kokku tegevused lapse arengu toetamiseks nii kodus kui ka lasteaias.

Riikliku õppekava § 10 lg 4 järgi peavad õpetajad koostöös tugiteenuste koordineerijaga looma perele võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise küsimustes.

Vähemalt kord õppeaasta jooksul, lapse sünnipäeva perioodil viiakse läbi arenguvestlus, kus õpetaja ja lapsevanem arutavad lapse arengut, tugevusi, huvisid ning arenguvajadusi. Vestluse eesmärk on soodustada lapse arengut, sh tugevuste arengut ja leida ühised tegevussuunad. Arenguvestluse Hea Tava **Lisa 18**.

- **Rühmaüritused ja perede kaasamine lasteaia igapäeva tegevustesse**

Rühma meeskond loob rühma koostöökultuuri, kus lapsevanemad tunnevad ennast oodatuna ja osalevad rühma üritustel, õppekäikudel, projektides ja muudes ühistegevustes. Selline koostöö tugevdab kogukonnatunnet ning toetab lapse positiivset arengukeskkonda.

- **Koostöövestlus**

Vajadusel toimuvad täiendavad koostöövestlused, et arutada lapse arengut, heaolu või muid olulisi küsimusi ning leida koos lahendusi. Koostöövestlustesse kaasatakse vajadusel tugispetsialistid, lastekaitsepspecialistid vms lapse arengus olulist rolli mängivaid inimesi sh vanavanemad, tädi või onu jne.

Koostöövestluse ettevalmistamisel ja läbiviimisel lähtutakse Koostöövestluse Heast Tavast (**Lisa 19**) ning abimaterjalina saab kasutada [Räägime lastest metoodikat](#).

- **Hoolekogu**

Lasteaia hoolekogu on nõuandev organ, kuhu kuuluvad lapsevanemate, õpetajate ja lasteaia esindajad. Hoolekogu osaleb lasteaia töö korraldamisega seotud küsimuste arutelus ning aitab kaasa lasteaia arendamisele. **Lisa 20 Hoolekogu Hea Tava**.

- **Lapsevanemate üldkoosolek**

Vähemalt 1 x aastas korraldab juhtkond üldkoosoleku, kuhu on kutsutud kõik lapsevanemad. Üldkoosolekutel käsitletakse kogu lasteaeda puudutavaid teemasid, tutvustatakse arengusuundi ning jagatakse olulist teavet ja korraldatakse vanemlust toetavaid koolitusi.

3.3. Infokanalid

Lasteaia ja kodu vahelise koostöö toetamiseks kasutatakse erinevaid infokanaleid, et tagada info jõudmine kõigi peredeni ning selle selgus ja kättesaadavus.

Peamised infokanalid on:

- **e-keskkond (Eliis)**, kus on info arengueesmärkide ja planeeritud õpitegevuste ja sündmuste kohta, kajastatakse ja analüüsitakse päeva tegevusi, lapse eeldatavate arengutulemuste ja selle hindamise tulemused, ametlikud teated ja sõnumid jmt
- **e-post**, mis võimaldab edastada põhjalikumat või ametlikumat infot;
- **lasteaia koduleht**, kus on kättesaadav üldine info, dokumendid ja uudised;
- **rühma stendid**, mis toetavad igapäevast operatiivset infovahetust;
- **suuline suhtlus** lapse lasteaeda toomisel ja koju viimisel, mis võimaldab vahetut ja kiiret infovahetust;
- **telefon**, mida kasutatakse kiiret reageerimist vajava info edastamiseks.

[Koostööst Alushariduse RÕK juhendmaterjalidest](#)

Need on lasteaia ametlikud infokanalid ning need tagavad info korrektse ja ühtse liikumise. Infovahetuseks ei kasutata teisi suhtluskanaleid (nt Messenger, isiklikud suhtlusrakendused või muud mitteametlikud kanalid), et tagada andmekaitse, konfidentsiaalsus ning lapse ja pere privaatsuse kaitse.

4. LAPSE ÜLDOSKUSED JA TOETAMINE

Üldoskused on lapse arengut toetavad oskused, mis kujunevad kõikides igapäevastes tegevustes, mängus, suhtlemises ja õppimises. Üldoskused loovad aluse lapse toimetulekule, õppimisvõimele, suhete loomisele ja ennastjuhtivaks inimeseks kujunemisele. Lasteaias toetatakse üldoskuste arengut teadlikult, järjepidevalt ja lõimitult nii planeeritud- kui spontaansete õpitegevuste kaudu. **Lisa 21** Riikliku õppekava järgi eeldatavad arengutulemused vanuste ja valdkondade kaupa.

4.1. Üldoskused, nende olemus ja kujunemine

4.1.1. Mänguoskus

Mänguoskus on eelkoolieas lapse peamine õppimisviis, mille kaudu ta õpib maailma tundma, arendab loovust, koostöö- ja probleemilahendusoskust. Mänguoskus on kõigi üldoskuste arengu alus.

KUJUNEMINE: Mänguoskus kujuneb järkjärgult, kus alguses mängib laps üksi ja uurib mänguasju, seejärel hakkab matkima täiskasvanute tegevusi ning hiljem mängib koos teiste lastega. Täiskasvanu saab mänguoskuse arengut toetada, näidates eeskujuga, pakkudes erinevaid mänguvahendeid, luues võimalusi ühisteks mängudeks ning osaledes mängus ja vajadusel mängu suunates.

ALAOSKUSED:

- Kujutlusmängu oskus – laps kasutab mängus fantaasiat ja loob erinevaid rolli- või olukorramänge.
- Rollimängu oskus – laps võtab mängus erinevaid rolle (nt arst, müüja, ema).
- Koosmängu oskus – laps oskab teiste lastega koos mängida ja mängu jagada.
- Mängureeglite järgimine – laps õpib järgima lihtsaid kokkuleppeid ja reegleid mängus.
- Mängu algatamine ja jätkamine – laps oskab mängu alustada, seda arendada ja tegevust pikemalt jätkata.

[Põhjalikumalt Alushariduse RÕK juhendmaterjalides.](#)

4.1.2. Tunnetus- ja õpioskus

Tunnetusoskus on võime juhtida tahtlikult oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni ning õpioskus on suutlikkus neid õppimise eesmärgil kasutada. Laps õpib tähelepanu koondama, vaatlema, võrdlema, mõtlema, meelde jätma ning uusi teadmisi omandama. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

KUJUNEMINE: Tunnetus- ja õpioskused kujunevad järk-järgult igapäevase tegevuse, mängu ja õppimise kaudu. Laps õpib uusi asju, katsetab ja avastab maailma enda ümber, täiskasvanu juhendamise ja eeskujuga. Kõiki neid oskusi saab tõhusalt arendada läbi mängu, uurimise, küsimuste esitamise ja igapäevaste tegevuste, kus laps saab katsetada ja avastada maailma enda ümber.

ALAOSKUSED:

- Tähelepanu oskus – laps suudab kuulata, jälgida ja keskenduda ühele tegevusele.
- Mälu oskus – laps mäletab juhiseid, sõnu, nägusid, tegevusi ja sündmusi.
- Probleemilahenduse oskus – laps oskab mõelda, kuidas raskustega toime tulla ja leida lahendusi.
- Mõtlemisoskus – laps oskab võrrelda, rühmitada, sorteerida ja seoseid leida.
- Õpimotivatsioon – laps on uudishimulik, tahab uusi asju proovida ja õppida.

- Kõiki neid oskusi saab tõhusalt arendada läbi mängu, uurimise, küsimuste esitamise ja igapäevaste tegevuste, kus laps saab katsetada ja avastada maailma enda ümber

[Põhjalikumalt Alushariduse RÕK juhendmaterjalides.](#)

4.1.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused on võime suhelda ja teha koostööd teistega viisil, mis arvestab nii enda kui kaaslaste ja kokkulepetega.

KUJUNEMINE: Sotsiaalsed oskused arenevad igapäevases suhtlemises – kodus, lasteaias ja mängudes teiste lastega. Laps õpib neid oskusi täiskasvanute eeskujul, juhendamise ja ühiste tegevuste kaudu. Täiskasvanu saab last toetada, kui räägib tunnetest, aitab lahendada konflikte ja õpetab rahulikult teistega suhtlema.

ALAOskused:

- Suhtlemisoskus – laps oskab rääkida, kuulata ja oma mõtteid väljendada.
- Koostööoskus – laps oskab koos teistega mängida ja ühiseid tegevusi teha.
- Empaatia – laps õpib märkama ja mõistma teiste tundeid.
- Reeglite ja kokkulepete järgimine – laps õpib arvestama teistega ja järgima ühiseid reegleid.
- Konfliktide lahendamine – laps õpib rahulikult lahendama tülisid ja erimeelsusi.

[Põhjalikumalt Alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

4.1.4. Eneseregulatsioonioskus

Eneseregulatsioonioskus on lapse võime oma tundeid, käitumist ja tähelepanu juhtida. See tähendab näiteks oskust oodata oma korda, reguleerida oma emotsioone, keskenduda tegevusele ja järgida kokkuleppeid. Eneseregulatsiooni oskused on aluseks iseseisvuse ja vastutustunde kujunemisele.

KUJUNEMINE: eneseregulatsioon kujuneb järkjärgult ja tuleb arvestada laste ealist võimekust. Laps õpib enese regulatsiooni läbi mängu, igapäevaste olukordade ning täiskasvanu eeskujul ja toetusel. Kui täiskasvanu aitab lapsel oma tundeid mõista, annab selged juhised ja on ise eeskujuks, õpib laps tasapisi oma käitumist ja emotsioone juhtima. Lapse eneseregulatsiooni arengut toetab turvaline keskkond, kus on selged kokkulepped ja piirid, kuid samas **piisavalt paindlikkust**, et laps saaks teha valikuid, harjutada iseseisvat otsustamist ning õppida oma tegevuse mõju mõistma. Liialt jäigad ja paindumatud reeglid võivad vähendada lapse võimalusi eneseregulatsiooni oskuste kujunemiseks.

ALAOSKUSED:

- Emotsioonide reguleerimine – laps õpib oma tundeid märkama ja nendega toime tulema (nt rahunema, kui on vihane või kurb).
- Tähelepanu juhtimine – laps suudab keskenduda tegevusele ja suunata oma tähelepanu.
- Impulsside kontroll – laps õpib enne tegutsemist mõtlema, ootama oma korda ja pidurdama impulsiivset käitumist.
- Käitumise juhtimine – laps järgib kokkuleppeid ja reegleid ning suudab oma käitumist olukorrale vastavalt kohandada.
- Eesmärgile suunatud tegutsemine – laps suudab alustatud tegevuse lõpuni viia ja püsida tegevuses.

[Põhjalikumalt Alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

4.2. Tulevikuoskused, nende olemus ja kujunemine

Üldoskuste lahutamatu osa on tulevikuoskused, mille kujunemisele pööratakse lasteaia teadlikult tähelepanu. Tulevikuoskused aitavad lapsel kasvada iseseisvaks, ennastjuhtivaks, vastutustundlikuks, loovaks ja kohanemisvõimeliseks inimeseks, kes suudab toime tulla kiiresti muutuv maailmas.

Tulevikuoskused kujunevad igapäevaste tegevuste, mängu, uurimise, koostöö, arutelude ja praktiliste kogemuste kaudu. Täiskasvanu roll on luua turvaline ja toetav keskkond, kus laps saab katsetada, eksida, teha valikuid, avaldada oma mõtteid ning otsida erinevaid lahendusi. Tuleviku oskusi toetav täiskasvanu kuulab lapse ideid ja mõtteid, esitab avatud küsimusi, väärtustab protsessi rohkem kui tulemust ning toetab lapse eneseusku ja algatusvõimet. Lasteaed toetab tulevikuoskuste arengut lapse aktiivse osalemise, koostegutsemise ja iseseisva mõtlemise kaudu.

4.2.1. Loovus

Loovus on oskus läheneda teemale või olukorrale loomingulisel ning paindlikul viisil, luues seeläbi uusi teadmisi. Loovuse aluseks on uudishimu, leidlikkus, julgus katsetada ja oskus mõelda tavapärasest teisiti. Loov mõtlemine toetab lapse eneseväljendust, probleemilahendusoskust, algatusvõimet ja õppimisrõõmu.

KUJUNEMINE: Loovuse arengut toetab avatud ja hinnanguvaba keskkond, kus lapsel on võimalus vabalt katsetada, luua ja oma ideid väljendada. Lastele tuleb anda kasutada mittevälismaterjalide, julgustada lugusid looma, improviseerima, kasutada draamaõpetuse meetodeid, kaasata laste ideid planeerimisse, viia läbi uurimuslikke ja avastusõppe tegevusi, teha koostöiseid loovprojekte jms

ALAOSKUSED:

- kujutlusvõime;
- ideede loomine;
- paindlik mõtlemine;
- eneseväljendus;
- katsetamisjulgus;
- erinevate lahenduste leidmine.

4.2.2. Kriitiline mõtlemine, analüüsioskus ja seoste loomine

Kriitiline mõtlemine on oskus hinnata infot ja olukordi erinevatest vaatenurkadest, märgata olulist ning eristada usaldusväärset infot ebausaldusväärsest. Analüüsioskus aitab märgata seoseid, võrrelda, teha tähelepanekuid ning mõista olukordi laiemas kontekstis. See toetab teadlike ja põhjendatud otsuste kujunemist.

- **KUJUNEMINE:** Kriitilist mõtlemist toetab keskkond, kus lapse arvamust kuulatakse ja väärtustatakse ning kus laps saab turvaliselt oma mõtteid väljendada. Analüüsioskuse arengut toetab uuriv ja avastamist võimaldav keskkond, kus laps saab küsida, katsetada ja tähelepanekuid teha. Olulisel kohal on aruteluringide korraldamine, erinevatele vaatenurkadele tähelepanu juhtimine, lastel oma arvamuste põhjendamine, lastele küsimuste esitamine nagu “Oled sa kindel, et see on nii?; Kuidas saaks teisti?; Miks sa nii arvad?; Kuidas me saaksime teada, kas see on tõsi?; Kust me selle info saime?”, küsimuste esitamise julgustamine, erinevate lahenduste võrdlemine, probleemide ühine lahendamine jms

ALAOSKUSED:

- küsimuste esitamine;
- erinevate vaatenurkade märkamine;
- info hindamine ja mõtestamine;
- oma arvamuse põhjendamine;
- vaatlemine, märkamine ja võrdlemine;
- põhjuse-tagajärje seoste mõistmine;
- tervikpildi nägemine.

4.2.3. Iseseisvus ja kohanemisvõime

Iseseisvus tähendab võimet tegutseda omal algatusel, teha valikuid ja võtta vastutust oma tegevuse eest. See toetab lapse enesekindlust ja usku oma võimetesse.

Kohanemisevõime aitab lapsel toime tulla muutustega ning olla avatud uutele olukordadele, ideedele ja lahendustele.

KUJUNEMINE: Iseseisvust ja kohanemisevõimet toetab turvaline ja paindlik keskkond, kus lapsel on eakohased valikuvõimalused ning võimalus ise tegutseda ja otsustada. Oluline on lasta lastel ise valida tegevusi ja mänguvahendeid, anda ülesandeid ja vastus nende täitmise eest, kaasata lapsi kokkulepete loomisse, proovida uusi tegevusi ja erinevaid õpikeskkondi, selgitada ja arutada koos läbi muutused päevakavas, mängida koos lastega läbi kriisilukordi jms

ALAOSKUSED:

- Otsustamine ja vastutuse võtmine;
- eesmärgi seadmine, tegevuse planeerimine ja nende lõpuleviimine;
- muutustega toimetulek, uute olukordadega kohanemine ja vastavalt oma käitumise muutmine;
- paindlik mõtlemine ja lahenduste otsimine;
- avatus uutele kogemustele.
- väikeste ülesannete ja vastutuse andmine;
- lapse kaasamine kokkulepete loomisse.

4.2.4. Julgus katsetada ja eksida

Õppimise loomulik osa on katsetamine ja vigade tegemine, mis omakorda arendab positiivset suhtumist õppimisse ja enesearengusse.

KUJUNEMINE: Seda toetab julgustav ja hinnanguvaba keskkond, kus eksimist nähakse õppimise loomuliku osana. Väärtustatakse katsetamist ja proovimist, mitte tulemust, arutletakse oma tegevuste üle ning saadakse toetavat tagasisidet.

ALAOSKUSED:

- riskijulgus eakohastes olukordades;
- eksimuste aktsepteerimine;
- õppimine kogemuse kaudu;
- püsivus ja uuesti proovimine;
- eneseanalüüsi kujunemine;
- eneseusalduse areng.

4.2.5. Digitaalne ja meediapädevus

Laps õpib eakohaselt kasutama digivahendeid eesmärgipäraselt ja turvaliselt ning mõistma, et kogu internetis leiduv info ei pruugi olla tõene.

KUJUNEMINE: Digitaalset pädevust toetab teadlikult juhitud keskkond, kus digivahendeid kasutatakse eesmärgipäraselt, mõõdukalt ja õppimist toetavalt. Selleks saab kasutada erinevaid digi- ja robotika vahendeid, otsida koos infot, arutleda koos lastega digiturvalisuse teemadel, anda lastele võimalusi kasutada õpitegevustes foto ja videote tehnikat jms

ALAOSKUSED:

- digivahendite eesmärgipärane kasutamine;
- turvaline käitumine digikeskkonnas;
- info kriitiline hindamine;
- meediasisu mõistmine;
- digihügieeni kujunemine;
- tasakaalu hoidmine digi- ja päriselu tegevuste vahel.

4.2.6. Keskkonna- ja kliimateadlikkus

Keskkonna- ja kliimateadlikkus aitab lapsel mõista inimese ja looduse seoseid ning kujundab hoolivat ja vastutustundlikku suhtumist ümbritsevasse keskkonda.

KUJUNEMINE: Keskkonnateadlikkust toetab looduslähedane ja kestlikke väärtusi järgiv keskkond, kus laps saab ise loodust kogeda ja hoida. Loodust tuleb tundma õppida looduses, mitte piltidelt, igapäevastes tegevustes järgida kestlikku mõtteviisi, taaskasutada ning teha katseid, et olla valmis ekstreemseteks ilmastikuoludeks jms.

ALAOSKUSED:

- looduse märkamine ja väärtustamine;
- säästlike harjumuste kujunemine;
- vastutustundlik käitumine keskkonna suhtes;
- elurikkuse mõistmine;
- ressursisäästlik mõtlemine;
- ilmastiku ja keskkonnamuutuste märkamine.

Toetavaid õppematerjale leiab [Rohelise Kooli programmi lehelt](#) ja [Tartu ülikooli kliimatarkused lehelt](#)

4.3. Üldoskuste arengu toetamine

Üldoskuste kujundamine on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse keskne osa ning loob aluse lapse edasisele õppimisele, toimetulekule ja heaolule. Üldoskused arenevad kõige tõhusamalt igapäevastes olukordades, mängus, suhtluses ja lapse aktiivses

tegutsemises. Seetõttu on oluline, et üldoskuste arendamine oleks teadlikult eesmärgistatud, järjepidev ja nähtav kogu õppeprotsessis.

Üldoskuste toetamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- üldoskuste arendamine on teadlikult planeeritud ning seotud igapäevaste tegevuste, mängu ja õpikogemustega;
- tegevuste planeerimisel sõnastatakse lisaks eesmärkidele ka konkreetsed tegevused, meetodid ja võtted, mille kaudu üldoskuste arengut toetatakse;
- üldoskuste arendamine toimub lõimitult kõikides õppe- ja kasvatustegevustes ning igapäevaelu olukordades, mitte eraldiseisvate tegevustena;
- üldoskuste kujundamisel peetakse oluliseks lapse aktiivset osalemist, iseseisvat mõtlemist, valikute tegemist ja kogemuste kaudu õppimist;
- õpetaja loob turvalise, paindliku ja arengut toetava keskkonna, kus laps saab katsetada, eksida, arutleda, teha koostööd ja oma mõtteid väljendada;
- lapsele antakse eakohaseid võimalusi vastutamiseks, probleemide lahendamiseks ja otsuste tegemiseks;
- üldoskuste kujundamisel peetakse oluliseks täiskasvanu eeskuju, suhtlemisviisi ja teadlikku juhendamist;
- üldoskuste arengut toetab kogu rühmameeskonna koostöö, kuhu on kaasatud õpetajad, abiõpetajad, tugispetsialistid, liikumis- ja muusikaõpetaja ning juhtkond;
- lapse üldoskuste arengut toetatakse koostöös perega, jagades tähelepanekuid, kokkuleppeid ja ühiseid eesmärke;
- õppekeskkond ja päevakava kujundatakse selliselt, et need toetaksid laste suhtlemist, liikumist, iseseisvust, loovust ja eneseregulatsiooni;
- üldoskuste arendamisel väärtustatakse mängu kui lapse peamist õppimise viisi;
- lapse arengut hinnatakse tema individuaalse arengu ja edenemise põhjal.

Üldoskuste arengu märkamine ja dokumenteerimine:

Üldoskuste arengut märgatakse, toetatakse ja dokumenteeritakse järjepidevalt lapse igapäevastes tegevustes, mängus, suhtlemises ja erinevates õpisiuatsioonis. Rühmameeskond jälgib teadlikult, kuidas laps tegutseb, suhtleb, reageerib, õpib ja erinevaid oskusi kasutab.

Üldoskuste arengut vaadeldakse loomulikes igapäevaolukordades, näiteks hommikuringis järjekorra ootamisel, mängus probleemide lahendamisel, koostegutsemisel, loovtegevustes ideede pakkumisel või erinevate valikute tegemisel. Tähelepanu pööratakse sellele, millistes tegevustes laps on aktiivne, milliseid oskusi kasutab ning millistes valdkondades vajab rohkem tuge.

Üldoskuste märkamiseks kasutatakse erinevaid meetodeid:

- vaatlus;
- vestlused lapsega;
- lapse mängu ja tegevuse analüüs;
- probleemolukordade jälgimine;
- lapse eneseväljenduse kuulamine;
- lapse tööde kogumine;
- foto- ja videodokumentatsioon;
- koostöö pere ja tugispetsialistidega.

Dokumenteerimisel kasutatakse kirjeldavaid tähelepanekuid, märkmeid, fotosid, laste töid, arenguportfooliot ning kokkulepitud vaatlus- ja hindamisviise. Dokumenteerimise eesmärk on märgata lapse arengut ajas, tema tugevusi, huvisid ja arenguvajadusi ning toetada edasiste tegevuste eesmärgistamist ja planeerimist.

Üldoskuste arengu kohta antav tagasiside on kirjeldav, toetav ja lapse individuaalsest arengust lähtuv. Märkamine ja dokumenteerimine aitavad toetada lapse arengut ning annavad ka peredele võimaluse mõista lapse arengut ja kujundada lapse arengut toetavat kodust keskkonda.

5. ÕPPEVALDKONDADE KIRJELDUS JA LÕIMIMINE

Õppe- ja kasvatustegevus toimub lasteaias lõimitult, mänguliselt ja lapse arengust lähtudes. Õppevaldkonnad toetavad lapse terviklikku arengut ning õppimine toimub eelkõige mängu, uurimise, liikumise, suhtlemise, kogemise ja igapäevaelu tegevuste kaudu. Õppeprotsessi kavandamisel lähtutakse lapse huvidest, arenguvajadustest ja varasematest kogemustest ning luuakse seoseid lapse igapäevaelu ja ümbritseva maailmaga.

Lisa 21 Riikliku õppekava järgi eeldatavad arengutulemused vanuste ja valdkondade kaupa.

[Lõimitud õppe- ja kasvatustegevustest RÕK juhendmaterjalides](#)

5.1. Õppevaldkondade kirjeldus ja põhieesmärgid

5.1.1. Mina ja keskkond

Valdkond „Mina ja keskkond“ toetab lapse enesemõistmise, ümbritseva maailma tundmaõppimise ning teadliku ja vastutustundliku toimetuleku kujunemist. Õppimine toimub vahetu kogemise, uurimise, mängu ja igapäevaste tegevuste kaudu.

Põhieesmärgid:

- kujundada lapse minapilti ja eneseteadlikkust;
- toetada sotsiaalsete oskuste ja väärtushoiakute kujunemist;
- arendada teadmisi kodust, perekonnast, kogukonnast ja ühiskonnast;
- kujundada tervise-, ohutus- ja keskkonnateadlikkust;
- suunata last märkama loodust, elurikkust ja inimese mõju keskkonnale;
- toetada uurimis-, avastamis- ja probleemilahendusoskuste arengut.

ALAVALDKONNAD:

- Eneseteadvus ja minapilt
- Sotsiaalsed suhted ja väärtused
- Kodukoht ja kultuur
- Loodus ja elukeskkond
- Keskkonnateadlikkus ja ohutus
- Tehnoloogia ja infokeskkond

Toetavaid õppematerjale leiab [Rohelise Kooli programmi lehelt](#) ja [Tartu ülikooli kliimataarkused lehelt](#)

[Põhjalikumalt on valdkonnast Mina ja keskkond alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

5.1.2. Keel ja kõne

Valdkond „Keel ja kõne“ toetab lapse suhtlemisoskuse, sõnavara, eneseväljenduse ja keelelise mõtlemise arengut. Keele areng toimub kõikides tegevustes ja suhtlussituatsioonides.

Põhieesmärgid:

- arendada lapse suulist väljendusoskust ja kuulamisoskust;
- rikastada sõnavara ja toetada korrektset kõnekasutust;
- kujundada huvi lugemise, jutustamise ja kirjanduse vastu;
- toetada suhtlemisoskust erinevates olukordades;
- luua alus lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemisele;
- toetada lapse eneseväljendust ja mõtete sõnastamist.

ALAVALDKONNAD:

- Keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika
- Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
- Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Eesti keelt teise keelena kõnelevate laste puhul kasutatakse LAK- õppe (lõimitud aine- ja keeleõpe) põhimõtteid:

- LAK-õpe toetab lapse keelelist, sotsiaalset ja tunnetuslikku arengut igapäevategevuste ja mängu kaudu.
- Keeleõpe on lõimitud kõikidesse õppe- ja kasvatustegevustesse ning tegevused lähtuvad lapse arengutasemest, huvidest ja varasematest kogemustest.
- Õpetaja kasutab selget, toetavat ja rikast eesti keelt ning abistab last näitlikustamise, korduste ja ühistegevuste kaudu.
- Lasteaias suheldakse ainult eesti keeles.
- Lapse emakeelt ja kultuuritausta väärtustatakse ning toetatakse turvalise ja positiivse õpikeskkonna kujunemist.

LAK õppest ja õppematerjalid on leitavad [EKI koduleheküljelt](#).

Eesti keelt teise keelena kõnelevate laste eeldatavad tulemused on mõnevõrra erinevad. Põhjalikumalt saab tutvuda ja leiab õppematerjale [Eesti keele õpet toetav alushariduse e-käsiraamatust](#)

[Põhjalikumalt on valdkonnast Keel ja kõne alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

5.1.3. Matemaatika

Valdkond „Matemaatika“ toetab lapse loogilise mõtlemise, seoste loomise ja probleemilahendusoskuse arengut. Matemaatilisi teadmisi omandatakse mängu, liikumise ja praktiliste tegevuste kaudu.

Põhieesmärgid:

- kujundada arusaamu hulgast, arvust ja arvutamisest;
- arendada võrdlemis-, järjestamis- ja rühmitamisoskust;
- toetada ruumi- ja ajataju kujunemist;
- arendada loogilist mõtlemist ja seoste märkamist;
- kujundada probleemide lahendamise oskust;
- luua positiivne suhtumine matemaatikasse.

ALAVALDKONNAD:

- Hulga mõiste ja võrdlemine
- Loendamine, numbrite tundmine ja arvutamine
- Suurused ja mõõtmine, ühikud
- Geomeetrilised kujundid ja mustrid
- Orienteerumine ajas

- Orienteerumine ruumis, õiealal ja paberil

[Põhjalikumalt on valdkonnast Matemaatika alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

5.1.4. Kunst

Valdkond „Kunst“ toetab lapse loovust, kujutlusvõimet ja eneseväljendust erinevate kunstiliste tegevuste kaudu. Kunstitegevustes on oluline protsess, katsetamine ja loominguline väljendus.

Põhieesmärgid:

- toetada lapse loovat eneseväljendust;
- arendada kujutlusvõimet ja esteetilist tunnetust;
- võimaldada erinevate materjalide ja tehnikate avastamist;
- kujundada julgust katsetada ja oma ideid väljendada;
- arendada peenmotoorikat ja tähelepanu;
- toetada emotsioonide ja kogemuste väljendamist loovtegevustes.

ALAVALDKONNAD:

- objekti või nähtuse vaatlemine: märgata vaadeldavas objektis ja nähtuses olulisi tunnuseid, detaile ja midagi uut;
- kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

[Põhjalikumalt on valdkonnast Kunst alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

5.1.5. Muusika

Valdkond „Muusika“ toetab lapse emotsionaalset arengut, loovust, rütmitaju ja eneseväljendust. Muusikalised tegevused pakuvad lapsele rõõmu, koostegemise kogemust ja liikumisvõimalusi.

Põhieesmärgid:

- kujundada huvi muusika ja laulmise vastu;
- arendada rütmi-, kuulamis- ja koordinatsioonioskust;
- toetada loovat eneseväljendust muusika ja liikumise kaudu;
- arendada tähelepanu, mälu ja koostööoskust;

- tutvustada erinevaid muusikalisi väljendusviise;
- pakkuda positiivseid emotsioone.

ALAVALDKONNAD:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- rütm;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

[Põhjalikumalt on valdkonnast Muusika alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

5.1.6. Liikumine

Valdkond „Liikumine“ toetab lapse kehalist arengut, tervisekäitumise kujunemist ning liikumisrõõmu. Liikumine on lapse loomulik vajadus ja oluline osa õppimisest.

Põhieesmärgid:

- toetada lapse motoorsete oskuste arengut;
- kujundada positiivset suhtumist tervist toetavasse liikumisse;
- arendada tasakaalu, koordineerimist, osavust, vastupidavust, painduvust, kiirust ja jõudu;
- pakkuda erinevaid liikumiskogemusi nii sise- kui õuekeskkonnas;
- toetada koostööoskust ja reeglitest kinnipidamist;
- kujundada teadmisi ohutusest ja oma keha hoidmisest.

ALAVALDKONNAD:

- Liikumisalased üldteadmised
- Põhiliikumised
- Liikumismängud
- Erinevad spordialad
- Tants ja rütmika

[Põhjalikumalt on valdkonnast Liikumine alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

5.2. Õppevaldkondade lõimimine ning tervisedenduse ja keskkonnateadlikkuse süvendamine

Tervisedendus ja keskkonnateadlikkus on lasteaia arengusuunad, mida lõimitakse teadlikult kõikidesse õppevaldkondadesse ja igapäevategevustesse. Laps kujundab teadmisi, hoiakuid ja harjumusi praktiliste kogemuste, igapäevaste valikute ja täiskasvanute eeskuju kaudu. Tervise- ja keskkonnateadlikkus ei piirdu üksikute teemapäevade või kampaaniatega, vaid on loomulik osa lapse õpi- ja kasvukeskkonnast, mängust, liikumisest, õuesõppest, suhtlemisest ja igapäevastest tegevustest. Nii kujunevad püsivad harjumused ning vastutustundlik suhtumine iseendasse, teistesse ja ümbritsevasse keskkonda.

6. PLANEERITUD ÕPITEGEVUSTES KASUTATAVAD MEETODID

Planeeritud õppetegevused lähtuvad nüüdisaegsest õpikäsitusest, mille kohaselt on laps **aktiivne, võimekas ja uudishimulik õppija**. Õppimine toimub mängu, liikumise, uurimise, kogemise ja suhtlemise kaudu ning on kõige tulemuslikum siis, kui laps saab ise tegutseda, avastada, küsimusi esitada ja valikuid teha.

Õppetegevuste kavandamisel arvestatakse lapse individuaalse arengu, huvide ja vajadustega ning luuakse **paindlik, turvaline ja toetav õpikeskkond**, kus laps saab olla aktiivne osaleja.

Planeeritud õppetegevustes peetakse oluliseks:

- **mängu kui peamist õppimise viisi;**
- lapse aktiivset osalemist ja kogemusõpet;
- suhtlemis- ja koostööoskuste arengut;
- loovuse, iseseisvuse ja mõtlemisoskuste kujunemist;
- liikumise, uurimise ja avastamise lõimimist õppimisse;
- õppimise seostamist lapse igapäevaelu ja huvidega.

Õpetaja roll on olla **õppimise suunaja, toetaja ja märkaja**, kes:

- väärtustab lapse ideid, huve ja algatusi;
- loob turvalise ja motiveeriva õpikeskkonna;
- suunab last küsimuste ja arutelude kaudu mõtlema;
- toetab lapse iseseisvust, koostööd ja eneseväljendust;
- väärtustab õppimise protsessi ja lapse individuaalset arengut.

6.1. Mänguline õppimine

Mäng on lapse peamine õppimise viis, mille kaudu arenevad teadmised, oskused, loovus, suhtlemine ja eneseregulatsioon.

Oluline silmas pidada:

- lapsel peab olema piisavalt aega süvenemiseks ja vabaks mänguks;
- mäng ei ole preemia, vaid õppimise loomulik osa;
- õpetaja toetab mängu küsimuste, materjalide ja keskkonna kaudu, mitte ei juhi kogu tegevust ette.

6.2. Õppimine läbi kogemuse

Laps õpib kõige paremini läbi ise tegemise, katsetamise ja vahetu kogemise.

Oluline silmas pidada:

- laps saab ise proovida ja tegutseda;
- tähtis on protsess, mitte ainult tulemus;
- eksimine ja uuesti proovimine on õppimise loomulik osa.

6.3. Uurimuslik ja avastusõpe

Õppimine toimub küsimuste esitamise, uurimise, katsetamise ja avastamise kaudu.

Oluline silmas pidada:

- õpetaja ei anna alati valmis vastuseid;
- väärtustatakse lapse küsimusi ja ideid;
- lapsel on võimalus teha tähelepanekuid, oletusi ja järeldusi.

6.4. Projektõpe

Projektõpe võimaldab õppida pikemaajaliselt lapse huvidest lähtuva teema kaudu, loimides erinevaid õppevaldkondi.

Oluline silmas pidada:

- teema valikul arvestatakse laste huvide ja küsimustega;
- lapsed osalevad tegevuste planeerimisel;
- oluline on koostöö, uurimine ja ühine arutelu.

[Projektõppest põhjalikumalt Alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

6.5. Õuesõpe

Õppimine toimub looduses ja õuekeskkonnas läbi vahetu kogemise ja liikumise.

Oluline silmas pidada:

- õuesõpe ei tähenda ainult õues viibimist, vaid teadlikult kavandatud õppimist;
- võimaldatakse liikumist, avastamist ja looduslikke kogemusi;
- kasutatakse erinevaid ilmastiku- ja looduskeskkondi.

6.6. Liikumisega lõimitud õppimine

Liikumine toetab lapse õppimist, tähelepanu, mälu ja heaolu.

Oluline silmas pidada:

- õppimine ei pea toimuma ainult istudes;
- tegevustesse lõimitakse liikumine loomulikul viisil;
- arvestatakse laste liikumisvajadusega.

6.7. Koostöine õppimine

Lapsed õpivad koos tegutsedes, arutledes ja üksteist toetades.

Oluline silmas pidada:

- õpetatakse kuulamist, oma mõtete väljendamist ja teistega arvestamist;
- tähtis on protsess ja koostöökogemus, mitte ainult lõpptulemus;
- kõigil lastel on võimalus osaleda.

6.8. Vestlus ja arutelu

Vestlused ja arutelud aitavad lapsel mõtestada kogemusi, väljendada mõtteid ning arendada keelt ja mõtlemist.

Oluline silmas pidada:

- kasutatakse avatud küsimusi;
- väärtustatakse lapse arvamust ja mõtteid;
- lapsel on aega vastamiseks ja mõtlemiseks.

6.9. Probleemilahendusõpe

Õppimine toimub erinevate probleemide ja olukordade lahendamise kaudu.

Oluline silmas pidada:

- lapsel võimaldatakse ise lahendusi otsida;
- täiskasvanu ei lahenda olukordi alati lapse eest;
- väärtustatakse erinevaid lahendusviise.

6.10. Valikuid võimaldav õppimine

Lapsel on võimalus teha eakohaseid valikuid tegevuste, materjalide ja tegutsemisviiside osas.

Oluline silmas pidada:

- valikud peavad olema lapsele arusaadavad ja jõukohased;
- valikuvõimalused toetavad motivatsiooni ja iseseisvust;
- laps õpib oma valikute eest vastutama.

6.11. Digivahendite eesmärgipärane kasutamine

Digivahendeid kasutatakse õppimise toetamiseks eakohaselt ja teadlikult.

Oluline silmas pidada:

- digivahend ei asenda mängu, liikumist ega vahetut kogemust;
- digivahendite kasutamine on eesmärgistatud;
- õpetatakse turvalist ja teadlikku digikäitumist.

[Põhjalikumalt digitehnoloogia lõimimisest Alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

7. LAPSE ARENGU JÄLGIMINE JA HINDAMINE

Lapse arengu jälgimine ja hindamine on õppe- ja kasvatustegevuse loomulik ning järjepidev osa, mille eesmärk on märgata ja toetada lapse individuaalset arengut ning sellele toetudes planeerida teadlikult õppe- ja kasvatustegevusi. Lapse arengut jälgitakse süsteemselt ja igapäevaselt erinevates tegevustes, mängus, suhtlemises ja õpituatsioonides.

Arengu jälgimise ja hindamise eesmärk on:

- toetada lapse terviklikku arengut ja heaolu;
- märgata lapse tugevusi, huvisid ja arenguvajadusi;
- kavandada lapse arengut toetavaid tegevusi ja õppimisvõimalusi;
- toetada koostööd lapsevanemate ja tugispetsialistidega;

- tagada lapse arengule järjepidev ja teadlik tugi.

Lapse arengu hindamisel kasutatakse kirjeldavat, toetavat ja lapse arengust lähtuvat lähenemist, mis toetab lapse enesehinnangu, õpimotivatsiooni ja enesekindluse kujunemist.

7.1. Arengu jälgimise ja hindamise põhimõtted

Lapse arengu jälgimisel ja hindamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- **arengut toetav ja suunav** – on suunatud lapse arenguks soodsa keskkonna loomisele ja edasiste õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisele;
- **kirjeldav lähenemine** – kirjeldatakse lapse individuaalset arengut ning ei toimu hinnanguliste ja oletuslike väärtusotsuste andmist;
- **terviklikkus** – erinevaid arengu jälgimise ja hindamise meetodeid kasutades on oluline terviklikust arengust ülevaate saamine, mitte ainult eeldatavatest valdkondlikest arengutulemustest lähtuv;
- **lapse tugevustega arvestamine** – keskendutakse lapse tugevustele, huvidele ja edusammudele, toetades lapse eneseusku ja motivatsiooni;
- **individuaalsuse arvestamine** – lapse arengut hinnatakse tema arengutasemest, võimetest, vajadustest ja arengutempost lähtuvalt ja ei toimu laste omavahelist võrdlemist;
- **järjepidevus ja süsteemsus** – lapse arengut jälgitakse pidevalt igapäevategevuste käigus ning olulist teavet dokumenteeritakse süsteemselt;
- **koostöö lapsevanemaga** – lapse arengu jälgimine ja hindamine toimub koostöös lapsevanemaga, tagades regulaarse teabevahetuse ning lapsevanema kaasamise lapse arengu toetamise protsessi;
- **lapse kaasamine** – lapsele luuakse võimalused osaleda oma arengu teadvustamises ja enesehindamise kujundamises, toetades enesehindamise oskuse kujunemist ja õppimisorõmu.
- **konfidentsiaalsus** – lapse arengut käsitlev teave on konfidentsiaalne ning seda kasutatakse üksnes lapse arengu toetamise eesmärgil.

7.2. Kaasava hariduse rakendamine

Lasteaed lähtub kaasava hariduse põhimõtetest, mille eesmärk on tagada igale lapsele tema arenguvajadusi arvestav turvaline, toetav ja arengut soodustav õpikeskkond. Varajane märkamine aitab õigeaegselt tuvastada lapse tugevused ning arengus täiendavat tähelepanu vajavad valdkonnad ning tuvastada erivajadused. Vajadusel rakendatakse lapsele sobivaid tugimeetmeid ning tehakse koostööd pere ja erinevate spetsialistidega.

7.2.1. Kaasav haridus

Kaasava hariduse rakendamisel on oluline roll kõigil lasteaia töötajatel: juhtidel, õpetajatel, tugispetsialistidel, abiõpetajatel jne. **Positiivsed hoiakud kaasava hariduse suhtes on eelduseks kaasava hariduse põhimõtete rakendamisele.**

Kaasava hariduse põhimõtte kohaselt on **igal lapsel õigus kvaliteetsele alusharidusele ja kuuluvustundele**, olenemata tema eripäradest või toevajadusest. Lasteaias väärtustatakse erinevusi ning luuakse võimalused õppimiseks ja arenguks koos eakaaslastega tavapärasel õpikeskkonnas.

Kaasav haridus tähendab, et:

- **kõik lapsed osalevad** õppe- ja kasvatustegevustes ning mängudes vastavalt oma võimetele ja vajadustele;
- lapsi toetatakse individuaalselt;
- õpetajad ja teised täiskasvanud loovad **turvalise, hooliva ja toetava õhkkonna**, kus iga laps tunneb end väärtusliku kogukonna liikmena;
- toetatakse laste omavahelisi suhteid, koostööd ja sõprussuhteid;
- tehakse koostööd pere ja vajadusel tugispetsialistidega;
- väärtustatakse iga lapse arengut, tugevusi ja eduelamusi.

Kaasava hariduse rakendamisel on olulised põhimõtted ja tegevused:

- **varajane märkamine ja toetamine** – lapse arengut jälgitakse järjepidevalt ning vajadusel pakutakse tuge võimalikult varakult;
- **koostöö perega** – vanemaid kaasatakse lapse arengu ja toetamise kavandamisse;
- **koostöö tugispetsialistidega** – vajadusel tehakse koostööd logopeedi, eripedagoogi, psühholoogi jt spetsialistidega;
- **õppe kohandamine** – tegevusi, keskkonda ja õppematerjale kohandatakse vastavalt lapse vajadustele ja võimetele;
- **paindlik päevakava ja õppetegevused** – arvestatakse laste erineva töötempo, tähelepanuvõime ja eneseregulatsiooniga;
- **positiivne ja toetav suhtumine** – väärtustatakse erinevusi ning kujundatakse salliv ja hooliv õhkkond;
- **lapse tugevuste märkamine** – tähelepanu pööratakse sellele, mida laps oskab ja suudab, et toetada eneseusku ja motivatsiooni;
- **turvatunde loomine** – lapsel on õigus tunda end lasteaias hoitu, mõistetud ja aktsepteerituna;
- **meeskonnatöö** – kaasava hariduse rakendamine on kogu lasteaia ühine vastutus.

7.2.2. Varajane märkamine ja lasteaia pakutava toe liigid

Kaasava hariduse rakendamine saab alguse **varajasest märkamisest**, kus lapse arengu jälgimine ja märkamine on meeskondlik protsess. Oluline on jagada tähelepanekuid perega, kus märgatakse erinevusi koduses keskkonnas. **Õpetaja ülesanne** on märgata lapse arengulisi eripärasid ja toevajadusi, koguda ning süstematiseerida tähelepanekuid lapse tegevuse, käitumise ja arengu kohta.

Joonis Lisa 22

Märkamise etapis jälgib õpetaja lapse igapäevast toimetulekut ja arengut rühmas. Tähelepanu pööratakse lapse osalemisele õppe- ja mängutegevustes, suhtlemisele ja koostööle eakaaslastega, eneseväljendus- ja keskendumisoskustele, emotsionaalsele seisundile ja käitumisele. Märkamise eesmärk on tuvastada võimalikud erisused või murekohad lapse arengus, mis võivad vajada täiendavat toetust. Tähtis on jälgida, kas

raskused korduvad, millal need ilmnevad ja millises kontekstis (nt kindlates tegevustes või situatsioonides).

Kaardistamine. Kui õpetaja on märganud lapse arengus püsivamaid erisusi või käitumisraskusi, alustatakse kaardistamist. Selle eesmärk on **süsteemselt** koguda infot, analüüsida ja mõista, milles laps vajab toetust, milliseid keskkonnakohandusi on vaja rakendada, et parimal viisil teda rühma igapäevaelus toetada.

Kaardistamine hõlmab

- lapse arengu süstemaatilist jälgimist ja dokumenteerimist (nt arenguvestluse materjalid, vaatlused, arengu jälgimise kaardid, märkamised, situatsiooni kirjeldused jmt);
- faktipõhiseid tähelepanekuid ja hinnanguvaba käitumise kirjeldus, näited;
- koostööd lapsevanemaga (arutelud koduste tähelepanekute ja ootuste teemal);
- vajadusel konsulteerimist lasteaia tugispetsialistiga.

Kaasava hariduse põhimõtte kohaselt tuleb iga lapse arengut ja toevajadust süsteemselt jälgida, kavandada ja dokumenteerida. Dokumenteerimise eesmärk on tagada, et lapse arengu toetamine oleks järjepidev, tõenduspõhine ja kõigile osapooltele (õpetajad, tugispetsialistid, lapsevanem, omavalitsus) arusaadav.

Õpetaja dokumenteerib faktid (mida näeb ja kuuleb) ELIIS keskkonnas kas moodulis Lapse areng või rühma päevikus, lapsevanemale nähtaval või mitte nähtaval alal. Tugispetsialistid toetavad õpetajat lapse arengu hindamisel ja analüüsimisel, viivad vajadusel läbi täiendavaid vaatlusi või teste ning pakuvad soovitusi lapse arengu toetamiseks.

Õpetaja roll :

- märkab ja dokumenteerib tähelepanekuid lapse arengu, käitumise, emotsionaalse seisundi, tervise või hügieeni kohta;
- hindab lapse arengut eeldatavate arengutulemuste põhjal;
- teavitab tähelepanekutest ning arutleb lapsevanematega koostöiselt võimalike lahenduste üle;
- jälgib muutusi ja annab tagasisidet lapsevanemale
- konsulteerib tugispetsialistide, õppejuhi ja direktoriga.

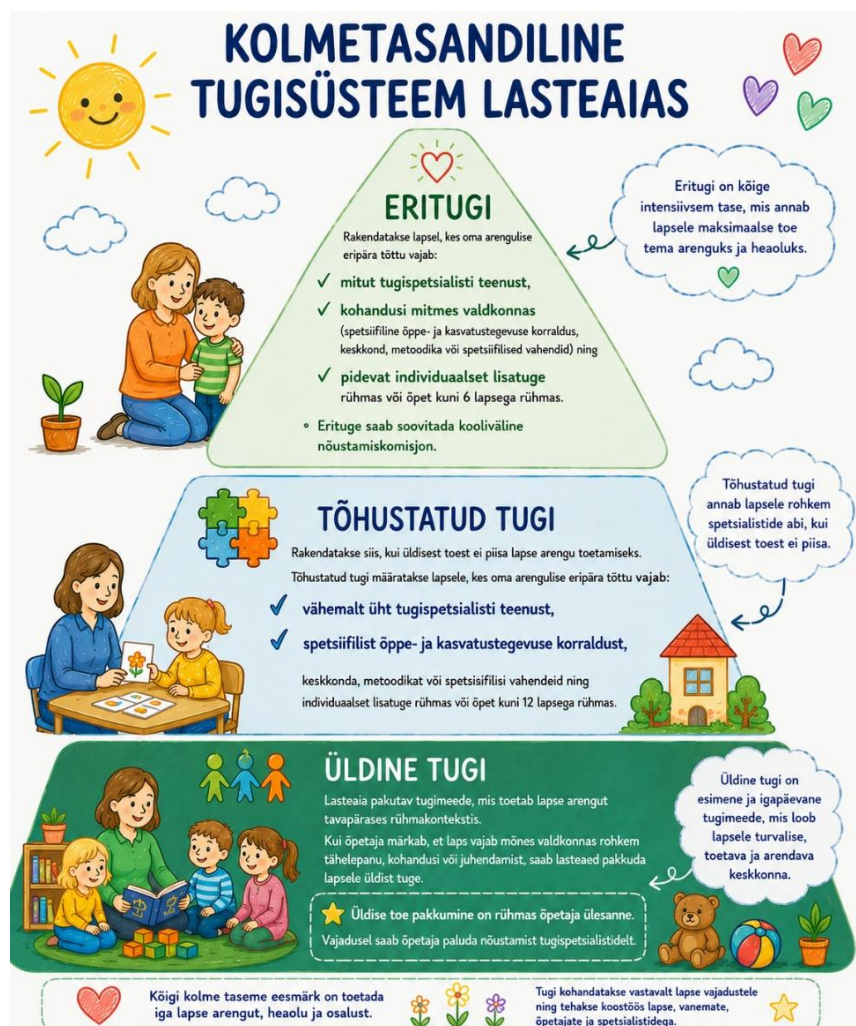
Õpetaja pädevusse kuulub:

- lapsevanema nõustamine pedagoogilistes küsimustes;
- Toe pakkumine lasteaias rakendatavate meetmete kaudu;
- lapsevanema suunamine ja motiveerimine koostööle;
- tugispetsialistidelt saadud nõuannete ja soovitude järgimine;
- Õppejuhi või direktori kokku kutsutud koostöövestlusel osalemine.

Õpetaja ei diagnoosi last ega anna meditsiinilisi, psühholoogilisi või sotsiaalseid hinnanguid ega jaga lapsevanemale ilma eelneva tugispetsialisti ja juhtkonnaga kokku leppimata soovitusi pöörduda spetsialistide juurde, uuringutele vms.

Tugispetsialist võib soovitada:

- perearstile või eriarstile pöördumist;
- Rajaleidja või teiste tugiteenuste kaasamist;
- täiendavaid uuringuid või hindamisi.

Joonis Lisa 23

Sekkumine (toe rakendamine). Kui on selge, millises valdkonnas laps vajab tuge, rakendab õpetaja sobivaid meetodeid, tegevusi ja korralduslikke lahendusi üldise toe raames. Sekkumine on järjepidev, selgete eesmärkidega ja süsteemselt planeeritud tegevus. Sekkumine võiks kesta **minimaalselt 6 nädalat**, sest see on aeg, mille vältel on võimalik teha selgemaid järeldusi sekkumise efektiivsuse kohta.

Sekkumine võib sisaldada:

- tegevuste kohandamist lapse võimete ja huvide järgi;
- diferentseeritud õpe;
- individuaalset juhendamist tegevuse jooksul;

- rühmarutiinide ja õppematerjalide mitmekesistamist;
- sotsiaalseid oskusi, kõnet, motoorikat või tähelepanu toetavaid harjutusi;
- koostööd lapsevanemaga koduse toe tagamiseks.

Üldise toe rakendamist hinnatakse ning kui vaatamata õpetaja, tugispetsialistide ja kodu ühistele pingutustele jäävad lapse raskused püsima või süvenevad, tuleb hinnata täiendava ehk **tõhustatud või eritoe vajadust**. Selleks on oluline, et tegevused ja tulemused on dokumenteeritud ja analüüsitud ELIIS-is

Individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK) – ELIIS moodulis Lapse areng

Eesmärk: koguda ja süstematiseerida teavet lapse arengu, oskuste ja vajaduste kohta, et kavandada sobivaid õppe- ja kasvatusmeetmeid.

Tõhustatud ja erituge vajavate laste puhul muutub IAJK tugimeeskonna töö alusdokumendiks, mis peab lisaks eeldatavatele arengutulemustele KINDLASTI sisaldama:

- Kommentaare ja näiteid;
- lapse tugevusi ja huvisid, millistes tegevustes laps tunneb end kindlalt, mida naudib);
- tähelepanekuid ja näiteid lapse toimetulekust igapäevaolukordades;
- märkusi rakendatud tugimeetmete ja nende tulemuslikkuse kohta;
- kokkuvõtet ja soovitusi edasiseks arendamiseks.

Vajadusel koostatakse lapsele Individuaalne arenduskava (IAK)

Eesmärk: kirjeldada lapse arengut toetavaid eesmärke, tegevusi ja vastutajaid, kui laps vajab tõhustatud või erituge. IAK on justkui koostööleping last ümbritsevate täiskasvanute vahel, mis tagab, et kõik tegutsevad ühise eesmärgi nimel ja ühtsete arusaamade alusel. IAK sisaldab:

- lapse tugevusi ja arenguvaldkondi, mis vajavad toetust;
- lühi- ja pikaajalisi eesmärke, mis on selgelt sõnastatud ja mõõdetavad;
- toetavaid tegevusi eesmärkide saavutamiseks;
- vastutajaid ja rolle;
- rakendamise perioodi ja hindamissagedust;
- kokkuvõtet perioodi lõpus.

Alusharidusseaduse (2025) järgi teeb tugiteenuste koordineerija vanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole tõhustatud või eritoe rakendamise vajaduse väljaselgitamiseks. Laps, kellele rakendatakse tõhustatud tuge või erituge, on alusharidusseaduse järgi haridusliku erivajadusega.

Koolivälise nõustamismeeskonna poole või soovitada lapsevanemal pöörduda, kui

- Lapse areng erineb märkimisväärselt eakaaslastest.
- Lapse oskused ei arene vaatamata õpetaja teadlikule ja järjepidevale toetusele.
- Lapse käitumisraskused on püsivad ja mõjutavad tema enda või teiste laste toimetulekut rühmas.
- Õpetaja on katsetanud mitmeid diferentseeritult õpetamise viise ja kohandusi, kuid laps on endiselt raskustes.
- Õpetaja on pakkunud individuaalset tuge (väiksemad sammud, lisaselgitused, visuaalsed ja/või praktilised abivahendid), kuid mõju on minimaalne.
- Tugispetsialistide nõuandeid on rakendatud, kuid raskused püsivad.
- Tugispetsialistide regulaarne töö lapsega ei too tema arengus oodatud muutusi.
- Laps vajab oluliselt intensiivsemat tuge, kui lasteaia tugispetsialistid saavad pakkuda.
- Vajalik on põhjalikum ja laiem spetsialistide meeskond lapse arengu hindamiseks ja soovitude andmiseks.

Laste heaolu spetsialisti kaasamine

Laste heaolu spetsialisti kaasatakse juhul, kui lasteaia töötajate tähelepanekute, vestluste ja koostöö käigus ilmneb põhjendatud kahtlus, et lapse heaolu, areng või turvalisus võib olla ohustatud ning lasteaia tavapärased toetavad meetmed ei ole piisavad. Enne pöördumist hinnatakse olukorda koostöös õpetajate, tugispetsialistide ja vajadusel juhtkonnaga, lähtudes lapse parimatest huvidest ning vältides põhjendamatute järelduste tegemist, mis võiksid kahjustada last või perekonda. Vajadusel dokumenteeritakse tähelepanekud ja toimunud vestlused.

Teavitada tuleb Lisa 24 Haridusasutuse teatis abivajavast lapsest vormi kasutades ning arvestades Lisa 25 Haridusasutustele isikuandmete kaitse põhimõtteid põhjal.

[Abivajavast lapsest teatamine ja andmekaitse Juhend](#)

[Lasteabi abiks spetsialistile](#)

[Põhjalikumalt Kaasav haridus Alushariduse RÕK juhendmaterjalidest](#)

7.2.3. Meeskonnaliikmete rollid toeliikide kaupa

Osa- pool	Üldine tugi (kehtivad kõigil tasemetel)	Tõhustatud tugi (lisanduvad üldtoe tegevustele)	Eritugi (lisanduvad üld- ja eritoe tegevustele)
Rühma meeskonna liikmed	Märkavad ja jälgivad lapse arengut, viivad läbi vaatlust ja hindamisi. Dokumenteerivad ELIIS-is, Kohandavad tegevusi (individuaalselt, väiksemas grupis, erivahendid, erimeetodid jm) Toetavad last igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses. Teevad koostööd perega: infovahetus, kokkulepped, regulaarne vastastikune tagasiside. Analüüsivad toe tulemuslikkust.	Vajadusel koostavad koostöös tugispetsialistidega tugikava või IAK. Viivad ellu tugikava või IAK tegevusi. Rakendavad kokkulepitud tugimeetmeid ja keskkonna kohandusi. Teevad järjepidevat koostööd tugispetsialistidega. Osalevad võrgustikutöös.	Koostavad koostöös tugispetsialistidega IAK. Rakendavad kokkulepitud eritoe meetmeid igapäevatöös. Jälgivad ja dokumenteerivad IAK eesmärkide täitmist ja mõju.
Tugi spetsia- listid	Nõustavad õpetajaid ja perekonda. Soovitavad toetavaid meetmeid, teevad vaatlusi ja hindamisi.	Viivad vajadusel läbi vaatlusi ja hindamisi. Koordineerivad tugikava koostamist ja rakendamist, Pakuvad vajadusel individuaalseid või väikeses grupis tegevusi. Hindavad toe tulemuslikkust. Osalevad võrgustikukohtumistel.	Hindavad lapse arenguvajadusi spetsiifilisemalt. Koordineerivad ja osalevad IAK-i koostamisel ja ülevaatamisel. Pakuvad regulaarset individuaalset või väikese grupi tuge.

		Vajadusel suunavad edasi täiendavatele uuringutele või teenustele.	Koostavad soovitusel õppe kohandamiseks rühma meeskonnale ja perele.
Direktor õppe- juht	Kaasava hariduse Hea Tava põhjal jälgivad kaasava hariduse põhimõtete rakendamist Jälgivad Varajase märkamise süsteemi rakendamist ja dokumentatsiooni korrektset täitmist. Korraldavad vajalikud koolitused jm enesetäiendamise võimalused. Korraldavad kvisioone. Korraldavad rühma meeskonna ja tugispetsialistide arutelusid. On kursis tuge vajavate laste olukorraga.	Tagavad toe rakendamiseks vajalikud ressursid (spetsialistid, tingimused ja vahendid) Jälgivad õpetaja ja tugispetsialisti plaanide ning analüüsi põhjal toe tõhusust. Koordineerivad võrgustiku koostööd ja koostööd teiste partneritega.	Korraldavad vajadusel tugisiku olemasolu. Tagab kokkulepete täitmise ning meeskonna koostöö toimimise. Hindavad toe tulemuslikkust ning teevad ettepanekuid lapse toetamise jätkamiseks või muutmiseks koostöös spetsialistide ja kohaliku omavalitsusega.
Lapse- vanem	Teevad koostööd rühma meeskonna liikmetega: infovahetus, kokkulepped, regulaarne vastastikune tagasiside. Rakendavad koduseid toetavaid tegevusi. Annavad tagasisidet muutustest lapse arengus.	Osalevad tugivõrgustiku kohtumistel ja tugitegevuste planeerimisel. Teevad regulaarset koostööd tugispetsialistidega. Pöörduvad tugispetsialistide poolt soovitatud lisaspetsialistide poole (Rajaleidja, laste heaolu spetsialist, vaimse tervise õde jm)	Osalevad IAK eesmärkide ja tegevuste seadmisel ning perioodilisel ülevaatamisel,

Lisaks Lapse toering [Alushariduse RÕK juhendmaterjalidest](#)

7.3. Individuaalse arengu jälgimine, hindamine ja dokumenteerimine

Lapse arengu hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, lapsele vajaliku toe väljaselgitamiseks, arengu ja positiivse enesehinnangu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks. Laste individuaalse arengu jälgimine, hindamine ja dokumenteerimine toimub süsteemselt ning järjepidevalt kogu õppeaasta vältel.

Arengu jälgimise ja hindamise töövahendina kasutatakse ELIIS keskkonna moodulit „**Lapse areng**“, kuhu on alushariduse riikliku õppekava põhjal koondatud vanusesti eeldatavad arengutulemused erinevates arenguvaldkondades.

Lisa 21 Riikliku õppekava järgi eeldatavad arengutulemused vanuste ja valdkondade kaupa.

Õppeperioodi jooksul (septembri II poolest kuni mai I pooleni) seatakse kuu- või projektiplaanidesse õpitegevuste eesmärgid, lähtudes laste vanusest, arengutasemest ning eeldatavatest arengutulemustest. Õpetajad jälgivad jooksvalt laste arengut igapäevastes tegevustes, mängus, õppe- ja suhtlussituatsioonides ning teevad iga lapse kohta arengueesmärkide saavutamist puudutavaid sissekandeid.

Oluline osa dokumenteerimisest on sisuliste kommentaaride lisamine, kus kirjeldatakse lapse oskuste kujunemist, õppimise protsessi, tugevusi, toetamisvajadusi ning olukordi, milles laps oma oskusi kasutab või vajab täiendavat tuge. Vajadusel tuuakse välja ka kasutatud toetavad meetodid ja lapse arengus toimunud muutused.

Lapse arengutulemuste saavutamist või mittesaavutamist arutatakse lapsevanematega ja kogutakse infot lapse toimetuleku ja oskuste avaldumise kohta kodus keskkonnas. Kui lapsevanema hinnangul on mõni arengueesmärk tegevustes saavutatud või avaldub seal teisiti kui lasteaias, dokumenteeritakse ka see ELIIS-is kommentaarina koos

lapsevanema kirjeldusega. Selline koostöö aitab kujundada lapse arengust terviklikku pilti ning toetab kodu ja lasteaia ühtseid eesmärgi.

Jälgimise ja hindamise juures on oluline analüüs, mille põhjal kavandatakse edasised õpieesmärgid ja toetavad tegevused. Analüüsi tulemusena diferentseeritakse vajadusel laste õpitegevused ning moodustatakse väiksemaid rühmi vastavalt laste arengutasemele, huvidele või toetamisvajadustele.

7.4. Arengu jälgimise protsess

Etapp	Sisu	Dokumenteerimine	Toimumise aeg / sagedus
Arengu-eesmärkide seadmine	Õpieesmärkide kavandamine lähtuvalt õppekavast ja laste arengutasemest	Kuu- ja projektiplaanid	Õppeperioodi alguses ning jooksvalt täiendades
Jälgimine	Lapse tegevuse, oskuste ja käitumise jälgimine igapäevastes olukordades	Märkmed, tähelepanekud	Igapäevaselt kogu õppeaasta jooksul
Hindamine	Arengueesmärkide saavutamise hindamine	ELIIS „Lapse areng“	Jooksvalt õppeperioodi jooksul
Kommentaari lisamine	Arengu kirjeldused, tähelepanekud ja toetamisvajadused	ELIIS kommentaarid	Pidevalt vastavalt tähelepanekutele
Koostöö lapsevanemaga	Koduste tähelepanekute ja info vahetamine	Arenguveestlused, ELIIS kommentaarid	Jooksvalt ja vähemalt arenguveestluste ajal
Analüüs ja järeldused	Tulemuste tõlgendamine ja lapse arengu analüüsimine	Õpetajate arutelud	Regulaarselt kogu õppeaasta jooksul
Edasine planeerimine	Uute eesmärkide seadmine ja tegevuste diferentseerimine	Õppeplaanid	Analüüsi tulemustest lähtuvalt jooksvalt
Lapse arengu toetamine	Individuaalne ja diferentseeritud toetamine	Igapäevane õppe- ja kasvatustegevus	Järjepidevalt kogu õppeaasta vältel

KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE

Koolivalmiduse hindamine 6-7-aastastele lastel toimub kaks korda viimase lasteaia aasta jooksul. Sügisel selgitada välja lapsed, kel on mingis valdkonnas arenguvajadus,

millele saab seejärel lasteaia ja kodudes viimasel aastal tähelepanu pöörata. Teist korda hinnatakse lapse koolivalmidust kevadel, et anda hinnang lasteaia lõpus saavutatud tasemele ja kajastatakse hindamistulemusi koolivalmiduskaardil.

[Põhjalikumalt koolivalmiduse hindamisest Alushariduse RÕK juhendmaterjalides](#)

7.5. Hindamise meetodid ja vahendid

Lapse arengu hindamine on pidev, süsteemne ja eesmärgipärane protsess, mis põhineb lapse eakohasel arengul, õpetaja igapäevastel tähelepanekutel, lapse tegevuste analüüsil ning koostööl lapsevanemate ja vajadusel tugispetsialistidega.

Lapse arengut hinnatakse mitmekesiste meetodite abil, mis võimaldavad koguda teavet lapse oskuste, teadmiste, huvide, sotsiaalsete oskuste, emotsionaalse toimetuleku ja õppimise kohta loomulikes igapäevastes olukordades.

Oluliseks hindamismeetodiks on **lapse tegevuste vaatlus ja mängu jälgimine**. Mängus avalduvad lapse suhtlemisoskus, koostöövõime, loovus, keskendumine, probleemilahendusoskus, eneseregulatsioon ja iseseisvus. Vaatlus toimub lapse loomulikus keskkonnas ning õpetaja sekkub võimalikult vähe. Vaatluste dokumenteerimiseks kasutatakse õpetaja märkmeid, vaatluslehti, arengu jälgimise tabelleid, Parten–Piaget’ mänguanalüüsi ning ELIIS-i lapse arengu moodulit.

Lapse arengut hinnatakse ka **vestluste ja arutelude kaudu**. Vestlused toimuvad nii individuaalselt kui ka gruppis ning nende eesmärk on saada teavet lapse mõtlemise, arusaamade, tunnete, huvide ja kogemuste kohta. Vestluste käigus kogutud teave dokumenteeritakse vajadusel vestluste kokkuvõtete ja õpetaja märkmete kaudu ning seda kasutatakse lapse arengu analüüsimisel.

Oluliseks hindamise osaks on lapse **tegevuste, loovtööde ja loomingu analüüs**. Erinevate tööde võrdlemine võimaldab jälgida lapse arengut ajas, märgata edusamme ning hinnata oskuste kujunemist. Lapse arengust tervikliku ülevaate saamiseks koondatakse olulised tööd, fotod, videod, audiofailid ja õpetaja kommentaarid lapse individuaalsesse arengumappi ehk portfooliosse.

Arenguvestlus viiakse lapsevanemaga läbi vähemalt üks kord õppeaastas, lapse sünnipäeva lähedasel ajal. Vestluse eesmärk on anda **vastastikku tagasisidet lapse arengule**, leppida kokku lapse arengu toetamise viisid ning tugevdada koostööd kodu ja lasteaia vahel. Arenguvestluse kokkuvõtte dokumenteeritakse ning vajadusel kaasatakse vestlusesse tugispetsialistid.

Vanemate rühmade laste puhul kasutatakse **enesehindamise elemente**, mille kaudu suunatakse lapsi märkama ja hindama oma tegevusi, oskusi ja saavutusi. Kasutatakse

lapse vanusele sobivaid arutelusid, vestlusi ja refleksioonivõtteid, mis aitavad kujundada positiivset enesehinnangut, eneseanalüüsioskust ja õppimisvalmidust.

Koolivalmiduse hindamisel lähtutakse lapse terviklikust arengust ning riiklikus õppekavas kirjeldatud üldoskustest ja arenguvaldkondadest. Kasutatakse lisaks eelpool nimetatule erinevaid koolivalmiduse hindamismaterjale ning mängulisi hindamisvahendeid, sealhulgas mängu „Kooliks valmis – kodukohateemaline mäng“. Vajadusel kaasatakse hindamisse lapsevanem ja tugispetsialistid. Hindamise tulemused koondatakse ELIISI koolivalmiduskaardile.

Vajadusel kaasatakse lapse arengu hindamisse **tugispetsialistid** (logopeed, eripedagoog, psühholoog jt), kes hindavad lapse arengut oma pädevuse piires. Selleks võivad nad kasutada erialaseid vaatlusmeetodeid, standardiseeritud hindamisvahendeid ning koostada hindamiskokkuvõtteid ja soovitusi lapse arengu toetamiseks.

8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Käesolev õppekava on arengudokument, mida hinnatakse ja vajaduse korral uuendatakse regulaarselt, et tagada selle vastavus õigusaktidele, lasteaia arengukavale, laste arenguvajadustele ning kaasaegsetele õpikäsitustele.

Õppekava muutmise või täiendamise ettepanekuid võivad teha abiõpetajad, õpetajad, tugispetsialistid, juhtkond, hoolekogu liikmed ja lapsevanemad.

Õppekava rakendamist analüüsitakse ja muudatusettepanekuid arutatakse vähemalt üks kord õppeaastas õppe- ja kasvatustegevustega seotud töötajate koosolekul. Analüüsi aluseks on abiõpetajate, õpetajate, tugispetsialistide, juhtkonna ja lastevanemate tagasiside kokkuvõtted.

Lasteaia õppekava ja selle muudatused kinnitab direktor käskkirjaga pärast õppe- ja kasvatustegevustega seotud töötajate koosoleku ja hoolekogu arvamuse ärakuulamist.

Kinnitatud õppekava ning selle muudatused tehakse teatavaks lasteaia töötajatele ning lapsevanematele ning avalikustatakse lasteaia veebilehel.

Õppekava säilitatakse lasteaia dokumentatsioonis ning selle täitmine on kohustuslik kõigile õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajatele.

LISAD

Lisa 1	Hea Tava lapsest lähtuva õpikäsituse rakendamisel
Lisa 2	Lapse juhitud mäng- lapse loomulik õppimise ja arengu viis
Lisa 3	Süvenemist ja keskendumist võimaldav lapse päev
Lisa 4	Hommikuringi Hea Tava
Lisa 5	Kokkuvõte Lev Võgotski lähima arengutsooni teooriast
Lisa 6	Õppimise püramiidi joonis
Lisa 7	Hea Tava ühissündmuste korraldamisel
Lisa 8	Vaatluskultuuri Hea Tava
Lisa 9	Maslow ´i vajaduste püramiid
Lisa 10	Õueala Hea Tava
Lisa 11	Oskuste õppe põhiteesid
Lisa 12	T.Gordoni Toetav suhtlemine lastega
Lisa 13	Imelised aastad tõenduspõhiste meetodite NB!
Lisa 14	Seikluste laegas läbiviimise Hea Tava
Lisa 15	Koostöö joonis
Lisa 16	Perevestluse Hea Tava
Lisa 17	Rühma lastevanemate koosoleku Hea Tava
Lisa 18	Arenguestluse Hea Tava
Lisa 19	Koostöövestluse hea Tava
Lisa 20	Hoolekogu Hea Tava
Lisa 21	Riikliku õppekava järgi eeldatavad arengutulemused vanuste ja valdkondade kaupa
Lisa 22	Varajase märkamise skeem
Lisa 23	Kolmetasandiline tugisüsteem lasteaias, joonis
Lisa 24	Haridusasutuste teatis abivajavast lapsest
Lisa 25	Haridusasutustele isikuandmete kaitse põhimõtted